

LIETUVIŲ
DIENOS

**MŪSŲ MENININKAI –
Dainininkas Baranauskas
Muzikas Kučiūnas**

LITHUANIAN DAYS
APRIL, 1956

1956 M. BALANDŽIO MEN.

TURINYS

CONTENTS

Stasys Daenys, LAIKO VAIDMUO POLITIKOJE	3
KAS GALIMA IR KAS REIKIA, pasikalbėjimas su dr. S. Bačkiu	4
A. Kučiūnas, STASYS BARANAUSKAS IR DAINAVIMO MENAS	6
Julijonas Lindė-Dobilas, DEBESYS LEKIA, ištrauka iš romano "Blūdas"	8
Vanda Panavaitė, AŠ VERKIAU PARIMUS, partizanų daina	9
STUDENTIJA ANT GERO KELIO, pasikalbėjimas su Leonardu Valiuku	10
KNYGOS IR AUTORIAI: Dr. V. Trumpa, Kada Leibnicas buvo lietuvis?	11
VLADAS RAMOJUS ir jo "Lenktynės su šėtonu"	11
Edv. Šulaitis, CICERO LIETUVIŲ KOLONIJA	12
Dr. A. Palaitis, LIETUVIŠKUMO SALA VOKIETIJOJE, Vasario 16 gimnazijos penkmetis	13
Karolė Pažeraitė, DAILININKAS JONAS RIMŠA kūrybos charakteristika su reprodukcijomis	14
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruota kronika	16-7
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI	18

ENGLISH ARTICLES

VOICES OUT OF THE NIGHT by Milton Stark	19
DONELAITIS — THE FIRST REALIST by Dr. Antanas Musteikis	21
THE FOREST OF ANYKŠČIAI, poem by A. Baranauskas, translated by N. Rastenis	22
RIGHT BEFORE MIGHT by Lith. Consul Dr. P. Daužvardis	23
LITHUANIANS MAKE NEWS	24-5
ARTIST JONAS RIMŠA, Photo portrait and a short article	26

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Paul PUZINAS	Meno Redaktorius / Art Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Elena TUMIENĖ	Anglų klb. Redaktorius / English Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS—VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; A. BAJORINAS, Toronto, Ont., Canada; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; PR. JOGA, Cleveland, Ohio; J. A. JURAGIS, Sydney, Australia; PR. MICKEVIČIUS, Milwaukee, Wisc.; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, Brooklyn, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; A. VINGIS, Melbourne, Australia; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; BR. DAUNORAS, London, Anglija.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS— BOSTON, MASS.: VL. Adomavičius, P. Bliumas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROCKTON, MASS.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: G. Ponikas; CHICAGO, ILL.: A. Gubinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Steimokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZABETH, N. J.: J. A. Ribinski; HARTFORD, CONN.: A. Jaras; LOS ANGELES, CALIF.: Pr. Gasparonis, L. Briedis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misiauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, L. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: Plymouth 4-1377

"Lietuvių Dienos" yra sujungtos su "Kalifornijos Lietuvių".
"Lithuanian Days" is combined with "California Lithuanian".

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiuro numerio kaina 55 centai Single Copy 55 c.
PRENUMERATA metams — \$5.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$5.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif., under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Lithuanian tenor S. Baranauskas accompanied at piano by A. Kučiūnas, Chicago, Ill. On April 22 Baranauskas will give a recital at a Lithuanian Days concert in Los Angeles. Following his West Coast appearance, Baranauskas will leave for Italy to further his vocal studies. (More about Baranauskas on pp. 7-8 and 25.)
Photo V. Noreika

Back Cover

Country Church, Šešuolėliai, Lithuania.
Photo V. Augustinas

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — K. Bradūnas; A. Česonis
Bayonne, N. J. — A. Pocius.

Boston, Mass. — S. Minkus; A. J. Jokubaitis; Lith. Furniture Co.; V. Vakauza, Dz. Giedraitis.

Brockton, Mass. — F. Mandeikis; C. P. Jurgelun; K. Keblinskiene

Brooklyn, N.Y. — "Laima"

Chicago, Ill. — A. Auširienė; J. Karvelis; A. Kartanas; S. Metricks; St. Penčyla; Shimkus; B. Urbonas; A. Valavičius; K. Babickas; Vl. Būtėnas.

Cicero, Ill. — B. Stangenbergas

Cleveland, Ohio — "Dirva"; V. Rocevičius; P. Joga.

Columbus, Ohio — S. Viscantas

Detroit, Mich. — P. Polteraitis; "Neringa"
Vl. Pauža; "Gaiva" Refreshments & Gifts; M. Šimonis.

E. Chicago, Ind. — E. Vilutis

Elizabeth, N. J. — P. Kudulis; A. Rudzitis

E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus

Gardner, Mass. — A. Nakutis.

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis

Greenfield, Mass. — A. W. Dėdinas

Hartford, Conn. — J. Sekys; V. Nenortas; T. Benešiūnas.

Kenosha, Wisc. — V. Gaidelis

Linden, N. J. — A. Liudvinaitienė.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas

Miami, Fla. — Kun. A. Tamolūnas;

Milwaukee, Wisc. — Pr. Mickevičius.

Newark, N. J. — K. Trečiokas

New Britain, Conn. — J. Liudžius.

Omaha, Nebr. — J. Cicėnas; kun. L. Musteikis; K. Palšiūnas; E. Ribokienė.

Pittsburgh, Pa. — Frank Žilionis

Philadelphia, Pa. — J. Karaška; H. Mišauskas; L. Meyer;

Providence, R. I. — K. Čiočys

Rochester, N. Y. — A. Sabaliauskas; V. Zmuidzinis; Tulip Variety Store - A. Beresnevičius

Shenandoah, Pa. — J. P. Mačiulis.

Stamford, Conn. — J. Siugzda

Waterbury, Conn. — V. Vaitkus, J. Gaidys

Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas; J. V. Stanislovaitis.

Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

KANADOJE:

Bedford, P. Q. — V. Brilvicas

Edmonton, Alberta — V. Taraškevičius.

Hamilton, Ont. — J. Pleinys; E. Gumbelevičius; Kl. Prielgauskas.

Montreal, Que. — P. Rudinskas; J. Porojus

London, Ont. — K. Kudukis.

St. Catherines, Ont. — A. Dauginaitė

Sault-Ste-Marie, Ont. — V. Mockus

Sudbury, Ont. — V. Montvilas

Ottawa, Ont. — A. Paškevičius.

Pembroke, Ont. — V. Balys.

Toronto, Ont. — V. Aušrotas; A. Kuolas J. Smolskis; J. Mažeika; A. Bajorinas; "Tėviškės Žiburių" knygynas; Time Cigar Store; Tulip Lunch; P. Kairys Grocery; Atlantic Restaurant.

Windsor, Ont. — O. Ražauskienė.

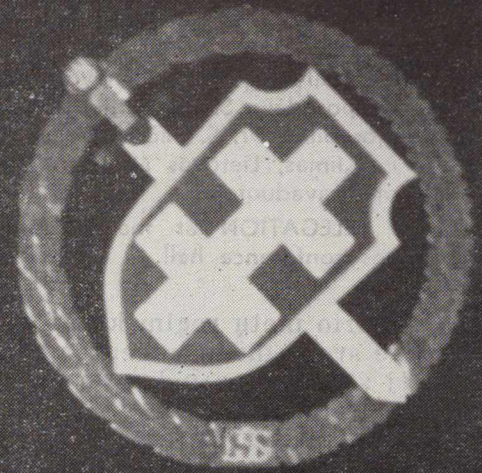
Winnipeg, Man. — S. Bujokas, M. Januška

ANGLIJOJE:

Rev. J. Kuzmickis, 21 Ann Pl., Bradford 5, Yorks.

D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave., London W. 4.

K. Rožanskas, 7 Gedlings Grove, Nottingham.

CHICAGOS ŠAULIŲ KLUBO VALDYBA. Sėdi iš kairės į dešinę: Julius Vepšta, Vincas Abrami kas, kun. Antanas Šeštokas, Alfonsas Valatkaitis, klubo pirmininkas, Aleksandra Kybartienė, Vladas Išganaitis. Stovi (iš kairės) Balys Brazdžionis ir Julius Pakalka. Trūksta Juozo Dambrasko. Chicagos Šaulių klubas įsteigtas 1954 m. rugpj. 15 d. 1955 m. sausio 26 d. jis

užregistruotas atitinkamose valdžios įstaigose ir nuo to laiko sparčiai auga ir stiprėja. Šių metų Vasario 16 d. klubui paaukotos JAV ir Lietuvos vėliavos, 3 sportiniai šautuvai ir L. Enciklopedija, kaip simboliai, kovos ir mokslo, kurių pagalba Lietuva bus atvaduota.

OFFICERS OF ŠAULIAI CLUB (Lithuanian National Guard) of Chicago, Illinois.

LAIKO VAIDMUO POLITIKOJE

STASYS DAUNYS, Chicago, Illinois

Pirmasis pasaulinis karas istorinėm Europos tautom atnešė laisvę. Carinės Rusijos ir Vokietijos imperijų žlugimas sudarė sąlygas naujam Europos persitvarkymui. Amerikos prezidento Wilsono paskelbtieji tautų apsisprendimo šūkiai laisvam gyvenimui atsikuriančiom tautom buvo prisikėlimo šauksmas, padrašinimas ir parama. Istorinė Europos tautos, buvusios pavergtos Rusijos, Vokietijos ar Austrijos-Vengrijos imperijų, gaivališkai kėlėsi laisvam ir nepriklausomam gyvenimui. Laisvę atgavo ir Lietuva, nors ir ne visose etnografinėse ir istorinėse ribose, bet pačiame lietuviškiausiam kamiene.

Antrasis pasaulinis karas baigėsi tragedija. Buvusi tautų grobikė Hitlerio Vokietija liko nugalėta ir nubausta, o Vokietijos šmokslų partneris ir didysis tautų pavergėjas — Sovietų Sąjunga — išaukštintas, sąjungininko ir taikos bendradarbio vardu pavadintas.

Milijonai žmonių gavo laisvę Azijos ir Afrikos kraštuose, kurios niekad nėra laisvės turėjusios. Žemesnės kultūros kraštai ne tik gavo laisvę, bet ir balsą Jungtinėse Tautose. Europoje liko kitokia padėtis. Kultūringos Europos tautos pavergtos, naikinamos ir geležine užtvara atskirtos nuo laisvojo pasaulio. Sovietai ne tik iš niekur neketina trauktis, bet dar labiau tvirtinasi ir naujų aukų tyko. Antrojo Pasaulinio karo sąjungininkas — Sovietų Sąjunga — paneigė ir išniekino Wilsono tautų apsisprendimo šūkius.

Šimtas milijonų Europos pavergtųjų žmonių laukia: kada ir kojomis aplinkybėmis ateis išsilaisvinimo valanda?

Milijonai pabėgėlių klausia: ar mes tolstame nuo pavergtos tē-

vynės, ar į ją artėjame? Ar šiandieną esame toliau nuo jos, kaip bėgimo valandomis, ar arčiau jos, pokario dešimtmečiui praslinkus?

Ar pavergtiesiems išsivaduoti viltys maža, ar auga ir didėja?

Kokia mūsų, pagaliau, lietuvių tarptautinė situacija: ar mūsų tėvynės laisvės klausimas grimsta į nežinią, ar suranda vis daugiau pritarimo ir draugų? Kieno naudai veikia laikas: mūsų, ar priešo?

Visa pokario politinė srovė srauni ir permaininga. Buvę priešai liko sąjungininkais, o buvę sąjungininkai — priešais. Politinės srovės sriauto mes, — turim mintyje tuos, kurie Lietuvą paliko šio karo išdavijoje, pasitraukdami nuo artėjančio komunisto, — nematėm ir nesupratom fronto sąmyšio ir bėgimo dienomis. Būdami Eitkūnuose, pačiame Lietuvos pasienyje, praktiškai buvome jau labai toli nuo gimtojo krašto. Buvome visiškoje nežinioje. Tą gerai atsimername kiekvienas. Tuometinė politinė srovė mus nešė kaip žaislelius. Mūsų ilgesį, skausmus ir viltis žinojom tik mes patys ir nelaimės draugai. Netikrumas, kaip Damoklo kardas, kabojo virš mūsų visų galvų. Per Tarptautinį Raudonąjį Kryžių, per pasiruošimus Jungtinių Tautų Organizacijos sudarymui ir per tarptautinę paštų konferenciją sovietai siekė netiesioginiai išgauti oficialų Pabaltijo kraštų pripažinimą sovietams. Didžiosios demokratinės galybės nesutiko. Bet Šveicarija ir kaimyninė Švedija susigundė ūkiniam patogumui ir Pabaltijo kraštus išdavė. Laimė, tų kraštų pasielgimas politinėje plotmėje mums nebuvė lemiama pavojainga.

LIETUVOS DELEGACIJA Tautų Sąjungoje Ženevoje, 1936 m. liepos 2 d. išeina iš posėdžių. S. Lozoraitis, U. Reikalų Ministeris, Delegacijos pirm. Dr. S. Bačkis, Delegacijos gen. sekretorius, ir P. Klimas, Lietuvos Ministeris Paryžiuje, Delegacijos pirm. pavaduotojas.

THE LITHUANIAN DELEGATION at the League of Nations in 1936 leaves conference hall.

Po dešimties pokario metų regim kitokį vaizdą: piktoji politinė srovė mūsų nebeneša tolyn. Didžiojoje politinėje srovėje mes nebesam žaislai, bet gyvi žmonės, kuriuos mato ir tie, kurie anksčiau nematė. Baisusis tylos sąmokslas, kuris karo ir kai kurį pokario metų neleido ištarti Lietuvos vardo, nebepopuliarus. Lietuvos byla yra bendroje politinėje tekmės srovėje, kuri skalauja visą pavergtąją Rytų ir Vidurio Europą. Mes jau laimėjome "satelito" vardą, kuriuo tituluojami Lenkija, Čekoslovakija, Vengrija ir kiti pavergtieji Europos kraštai. Iš tos bendros srovės neiškristi mūsų uždavinys pats svarbiausias. Kol būsim kartu su kitais pavergtaisiais, mes ruošim irklus plaukti atgal. Kartu kelionė lengvesnė ir jėga galingesnė.

Lietuvos laisvinimo veiksniai (VLIKas, AL-Tas, pasiuntiniai, įvairūs komitetai) atliko milžinišką darbą, kad mes kartu su visais pavergtaisiais esame atskirti tik viena ir ta pačia geležine uždanga, kad nebesame traktuojami kaip nežinomi, neiškūs ar nereikšmingi tarp kitų pavergtųjų.

Laikas politikoje vaidina didelį vaidmenį. Sovietai tiki, jog 10 metų laikotarpis yra pakankamas tarpsnis, kad ūkine pažanga besidžiaugiantys laisvieji galėtų pamiršti ar bent primiršti tuos, su kuriais nėra ir negali būti jokio biznio, t. y. pavergtuosius. Kai kurių laimėjimų jie turi. Tai reikia pripažinti. Prieš tai negalime užsimerkėti. Italija, Prancūzija, iš dalies ir Anglija dabartinio gerbūvio vardan nori nematyti to kas anksčiau buvo. Tokių balsų nestinga net Vakarų Vokietijoje. Bet mūsų viltis stiprina Amerika. Demokratinė Amerika, pasiryžusi vadovauti laisvajam pasauliui ir matydama sovietinius kėsnius, negali išduoti demokratinio laisvės principo ir pasaulinę politiką tvarkyti pagal Prancūzijos, Italijos ar Anglijos savanaudiškus pageidavimus, nes tai yra Amerikos gyvybinis reikalas.

Mūsų padėtis priklauso nuo mūsų. Tarptautinėje plotmėje mes esame gerame kelyje. Tačiau mūsų nesutarimas ir nevieningumas yra baisi žaizda. Privedimas prie Vliko susilpnėjimo yra mūsų tautinė nuodėmė. Visų lietuviškųjų jėgų bendradarbiavimas turi būti atstatytas. Mums reikia ne partijų vardų, bet pirmoje eilėje pačių tinkamiausių žmonių, nežiūrint kokios partijos jie būtų.

Gyvybinis reikalas, ligi šiol vis dar apleistas, sustiprinti kultūrinę akciją. Dr. Zenono Ivinskio įsiveržimas į istorikų kongresą Romoje sovietams buvo skaudesnis dalykas už politinį gestą. Daugiau leidinių svetimomis kalbomis. Ne vien plikos "propagandos", — daugiau kultūros ir meno darbų. Kultūros žmonės jautresni, sunkiau duodasi politinio patogumo nėsami. Mūsų uždavinys informuoti juos, kad mus pažintų, prisistatytų su savo laimėjimais, kad jie mus vertintų, o vėliau užtartų, budintų politikų sąžines. Ypač Europoje turime jieškoti draugų kultūrininkų tarpe, nes tarp politikų vargu ar daug jų ten rasim.

Išlaikyti lietuviškumą — vienas didžiausių mūsų uždavinių. Jei eisim visuotinio sunykimo keliu, kas gi plukdys lietuviškąjį laivelį prie Lietuvos krantų? Laikas įsileisti jaunąją kartą į pačius svarbiuosius darbus. Pradžią yra: labai sveikintina Lietuvių Fronto Tarybos kovo 3 d. Clevelande rezoliucija, raginanti atverti duris lietuviškajam jaunimui į Lietuvos laisvinimo organizaciją.

Lietuvos byla bendroje tarptautinėje politikos tekmės srovėje iriasi gerąja linkme. Lietuviškieji laivo irklininkai, o jais turime būti visi, turi turėti žvalias akis ir tvirtas, vieningas rankas.

DR. S. BAČKIS, Paryžiuje, Estijos Tautos šventės minėjime 1954 m. vasario 24 d. Pirmoje eilėje iš kairės: Lietuvos atstovas Paryžiuje Dr. S. Bačkis, Estijos atstovas K. R. Pusta ir Latvijos atstovas O. Grosvald.

DR. S. BAČKIS, Lithuanian legate in Paris. He is shown here (first from right) at Estonian Independence Day ceremonies, Feb. 24, 1954.

KAS GALIMA IR KAS REIKIA

Pasikalbėjimas su Dr. S. Bačkiu, Paryžiuje, jo 25 metų diplomatinės tarnybos ir 50 metų amžiaus proga

— *Kaip jaučiatės, sulaukęs 50 metų amžiaus.*

— Galvoju, ką galėčiau ir ką turėčiau dar padaryti, turėdamas dabar daugiau patyrimo.

— *Kada pradėjote Užsienių Reikalų Ministerijoje tarnybą?*

— Į Užsienių Reikalų Ministeriją buvau priimtas 1930 m. gruodžio 18 dieną, baigęs augštąjį mokslą Paryžiuje. Centre išbuvau ligi 1938 m. rugpjūčio 1 d., o po to buvau paskirtas į Lietuvos Pasiuntinybę Paryžiuje, kur nuo 1943 m. spalio 18 d., vokiečiams areštavus ir deportavus Lietuvos Ministerį Prancūzijoje P. Klimą, tenka eiti Lietuvos atstovo pareigas.

— *Kokios darbo sąlygos susidarė Sovietų Sąjungai Lietuvą okupavus?*

— Trumpai neįmanoma tai atsakyti. Labai suglaustai tiek galėčiau pasakyti. 1940 metų birželio 14-tą vokiečiai užėmė Paryžių, kur U.

R. ministerio J. Urbšio patvarkymu buvau paliktas su J. Deksniu rūpintis Pasiuntinybės ir Lietuvos piliečių reikalais. Ministeris P. Klimas su kitais Pasiuntinybės valdininkais Paryžių turėjo palikti ir vykti ten, kur kėlėsi Prancūzijos vyriausybė. Nuo tos datos ligi Paryžiaus išlaisvinimo — 1944 rugpjūčio 25 dienos, teko gyventi Prancūzijos vokiečių okupuotoje zonoje, kur reikėjo pakelti vokiečių okupaciją, lydėjusią sovietiskąją okupaciją Lietuvoje. Lietuvos vardu protesto nota prieš Lietuvos okupaciją buvo įteikta Prancūzijos vyriausybei, Vichy, 1940 m. rugpjūčio 3 dieną. Savavališkai Sovietams Lietuvą prijungus, buvo atsisakyta tą prijungimą pripažinti ir perduoti Lietuvos Valstybės turtą okupantui. Nežiūrint protesto, Lietuvos, Latvijos ir Estijos Pasiuntinybių raktai Paryžiuje turėjo būti perduoti Prancūzijos valdžios organams. Asmeninis diplomatinis statusas Lietuvos Ministeriui ir Pasiuntinybės nariams buvo paliktas ir dėl to jie galėjo ir gali rūpintis Lietuvos ir jos piliečių reikalais. Paryžių išlaisvinus, buvo daryta žygių Pasiuntinybės atgauti, bet, deja, tai nepavyko, ir naujoji Prancūzijos vyriausybė Pabaltijo valstybių diplomatams paliko tą patį asmeninį statusą. Reikia pasakyti, jog toji padėtis nėra pablogėjusi, bet greičiau yra pagerėjusi ir buvo šis tas laimėta kai kuriais klausimais (pilietybės, pasų klausimu bei diplomatinėje akcijoje).

— *Kas per ši Lietuvos okupacijos laikotarpį teko daryti?*

— Veikta diplomatinėje srityje — rengta bei įteikta notų ir memorandumų; veikta politinėje plotmėje — užmegsta santykiai ir ryšiai su politinėmis bei prancūzų politikais, parlamentais veikta informacijos-propagandos srityje — ruošta ir tiekta medžiagos apie Lietuvos bylą visur ten, kur reikalinga. Brautasi į tarptautinius sąjungdžius, organizacijas ir kt. Jei po Paryžiaus išlaisvinimo buvome atsidūrę kaip tyruose, tai šiandieną galima pasakyti, jog turime pažinčių, ryšių ir draugų. Turime "Prancūzijos-Baltijos" draugiją ir yra kitų organizacijų, kurios mums reikale gali padėti ir padeda.

— *Kokie santykiai su kitų kraštų diplomatais bei su kitais Lietuvos diplomatais?*

— Palaikomi santykiai su valstybių, kurios tebepripažįsta Lietuvą, diplomatais. Ypač geri ir artimi santykiai su Latvijos ir Estijos diplomatais ir su jais bendradarbiavimas yra labai tamprus. Be to, labai artimi ir geri santykiai yra su visų kitų pavergtųjų kraštų reprezentantais.

Santykiai su Lietuvos Diplomatinės šefu ir visais kitais Lietuvos diplomatais ir konsula-

riniais atstovais yra labai glaudūs ir gyvi. Savitarpinis susižinojimas ir sutarimas yra labai geras.

— *Ką Jūsų manymu reiktų daryti, kad mūsų vyriausiųjų laisvinimo organų VLIKO ir Diplomatinės Tarnybos santykiai sunormalėtų ir taip pat būtų "labai geri"?*

— Bendradarbiavimo siekta. Jei būtų nesutarimo žaizdų, laikas jas išgydys. Gi kol mūsų politinė organizacija svetimųjų valstybių nėra pripažinta organu, galinčiu Lietuvos valstybės vardu veikti, — Lietuvos diplomatinė ir konsulinė tarnyba turi laikytis formalaus ir legalaus kelio, kaip oficialios Nepriklausomos Lietuvos įstaigos užsienyje, kurios negali subordinotis net ir centrinei politinei lietuvių organizacijai.

— *Koks tas turėtų būti tų dviejų organų bendradarbiavimo kelias ir būdas?*

— Kelias tėra vienas — Lietuvos laisvės kova. Būdų gali būti daug — jie pareina nuo asmenų, nuo vidaus ir tarptautinių sąlygų, nuo bendros politinės linkmės ir nuo susidariusios situacijos bei dienos reikalavimų. Kaip konkrečiai centrinė politinė lietuvių organizacija gali ir turi bendradarbiauti su Lietuvos diplomatine bei konsularine tarnyba, — tai yra vidaus sutarimo bei praktiško darbo reikalas, ne kas kita. Šiuo klausimu reikia žiūrėti vien Lietuvos interesų, darbo tikslingumo bei sėkmingumo. Daug kur gali būti diplomatams padėdama ir daug kur diplomatai gali politinei lietuvių organizacijai padėti.

— *Kaip žiūrite į kai kurių grupių iš VLIKO išstojimą?*

— Lietuvos padėtis tiek tarptautiniu, tiek tautiniu požiūriu per daug sunki ir rimta, kad mes galėtume sau pasivelyti skaldymosi liuksus. Visoki argumentai, kad bendras darbas ar veikimas neįmanomi, nėra tokie svarūs ir rimti, ir reatrodą, kad galėtų lietuvių, susirūpinusių Lietuvos ateitimi ir likimu įtikinti... Kada žmogus pasiryžęs rimtą ir sunkų darbą atlikti, — pirmiausia jis turi sėstis prie bendro stalo ir kartu su tais, kurie siekia to paties tikslo, aptarti visas darbo sąlygas, išstudijuoti visus planus, surasti bendrą kalbą ir sudaryti bendrą darbo planą ir tada daryti visa tai, kas galima ir kas reikia.

DR. STASYS BAČKIS, Lietuvos atstovas Prancūzijoje, su savo žmona. Šių metų vasario 10 d. dr. S. Bačkiui suėjo 50 metų amžiaus, o praėjusių metų lapkr. 18 sukako 25 metai, kaip Dr. Bačkis yra Lietuvos Užsienų Reikalų

Ministerijos tarnyboje.

DR. STASYS BAČKIS, Lithuanian Minister to Paris, with Mrs. Bačkis. He has been with the Lithuanian diplomatic corps 25 years.

KAUNE, 1937 m. spalio m. 18 d., Užs. Reikalų Ministerijoje, Ministerio kabinete, pasirašoma Lietuvos ir J. A. V. natūralizacijos ir karinės prievolės sutartis. Stovi (iš dešinės): U. R. Ministeris S. Lozoraitis, U. R. M-jos generalinis sekr. J. Urbšys, Pasiuntinybės patarėjas J. Kajeckas, protokolo vicedirekt. Edm. Laucevičius, JAV Pasiuntiny-

bės sekr. W. J. Linthicum, U. R. Ministerio asmens sekretorius S. Bačkis. Sutartį pasirašo J. Kuykendel, JAV Charge d'Affaires Kaune.

LITHUANIAN AND AMERICAN OFFICIALS sign agreement in the Ministry of Foreign Affairs at Kaunas in 1937.

STASYS BARANAUSKAS IR DAINAVIMO MENAS

Rašo A. Kučiūnas, Chicago, Illinois

DAINININKAS STASYS BARANAUSKAS savo šeimos tarpe. Iš kairės: žmona Elena, dukrės Daina ir Rita, Stasys Baranauskas.
LITHUANIAN TENOR STASYS BARANAUSKAS with members of his family.

Foto V. Noreika

IŠ GASTROLIJŲ ANGLIJOJE. Iš kairės į dešinę: operos solistė A. Dambrauskaitė, S. Baranauskas, operos sol. Ip. Nauragis, operos sol. A. Kalvaitytė ir muzikas prof. Vl. Jakubėnas, solistams akomponavęs.

SOLOISTS WITH ACCOMPANIST Vladas Jakubėnas on tour in England.

Koncerto estradoje pasirodžius pianistui ar smuikininkui, klausytojas dažniausiai visai nesirūpina dėl instrumento, kuriuo bus muzikuojama: jis žino, kad fortepijonas bus pačios geriausios rūšies, skambus ir puikiai suderintas, arba kad smuikas gero meistro padirbtas, atseit, pirmaeilis.

Kitaip yra su dainininkais. Pasirodys naujas, negirdėtas dainos menininkas scenoje, tai ir pajunti publikos įtampą ir abejingą nekantrumą: — „Koks bus balsas?“ tarytum klausia kiekvienas. Jeigu balsas gražus ir tiksliai intonuotas, tada pastebi malonų atoslūgį, jeigu ne — auditorija kenčia per visą koncertą.

Kad pirmasis turi gerai interpretuoti (išreikšti) atliekamą kūrinį, tai juk savaime suprantamas dalykas. Jis turi ne vien tiksliai perduoti kompozitoriaus sukurtas gaidas, bet ir giliau glūdinčią muzikos kūrinio dvasinę mintį, jo stilių. Tačiau kaip dažnai esame girdėję ir pakenktą dainininkus, kurie, nors ir gražiu balsu dainuodami, nieko neišreiškia, tarsi patys nei muzikos, nei dainuojamos poezijos nesupratę!

Dainininkas, norėdamas tapti dainos menininku (dažnai juk taip juos vadiname), turi, kaip ir muzikas, tiksliai muzikuoti, jausti muzikos pulsą, jos dinamiką ir dar daugiau: jo dainuojamas žodis turi būti gyvas — pilnai suprastas ir sugestiviai (klausytojuose randant atgarsį) perduotas.

Geras dainininkas turi dvi sąlygas: turėti gerą balsą ir meniškai interpretuoti (juo naudotis, dainuoti). Balsas yra įgimta Dievo dovana; interpretacijos menas gi yra dalykas, kuris išmokstamas, per mokslą ir darbą įgijamas. Kadangi instrumentalistas to meno mokosi nuo pat vaikystės, o dainininkas tik vėlesniame amžiuje (pastebėjus, kad „turi balsą“), štai čia ir susidaro anas minėtas skirtumas. Tačiau nereikia manyti, kad dainininkui į meno viršūnes pakanka „sutrumpinto kelio“; savo „pavėlavimą“ muzikoje jis turi atitaisyti rimtu darbu ir nenuilstamomis pastangomis įsigyti muzikinį patyrimą.

Kalbant apie muzikos atlikimo meną ir apie sugebėjimą tą meną pasiekti, man norėtųsi priminti, kad interpretacijos srityje esama tam tikro laipsnio, kuris nėra visiems pasiekiamas, vadinasi, nėra išmokstamas. Tai nėra techninis, bet dvasinis dalykas. Tai yra toks momentas, kada menininkas, tuo tarpu nerasdamas kito žodžio, pasakysiu — spinduliuoja, kada iš jo trykšta kažkas, ko nežinojai esant gaidose ar žodžiuose; tai, kas interpretuojamo kūrinį padaro tarsi tik šiuo momentu atsirandantį, tai, pagaliau, kas patį menininką iškelia į jo srities išrinktųjų tarpą. Tokį momentą vadintume asmenybės, talento pasireiškimu.

Kai šių eilučių autorius 1950 m. Chicagoje pažino Stasi Baranauską, jis negalėjo nepastebėti gražaus, ir skambaus jo balso. Deja, jis negalėjo nepajusti ir didelių trūkumų jo muzikiniame išsilavinime. Tačiau jis matė vieną dalyką: Baranauskas turi didelę Dievo dovaną — balsą ir talentą juo naudotis. Kai jis išmokdavo dainą ar ariją, jis galėdavo kartais sudaryti tokius momentus, kuriuos ką tik aukščiau paminėjau.

PO KONCERTO Chicagoje Stasį Baranauską sveikina ponios Iš kairės: solistė M. Kripkauskienė, operos solistė A. Kalvaitytė, E. Baranauskienė (Stasio žmona), solistė Prudencija Bičkienė, solistas S. Baranauskas ir operos solistė Z. Adomaitienė.

STASYS BARANAUSKAS is greeted after concert. Mrs. Baranauskas is third from left.

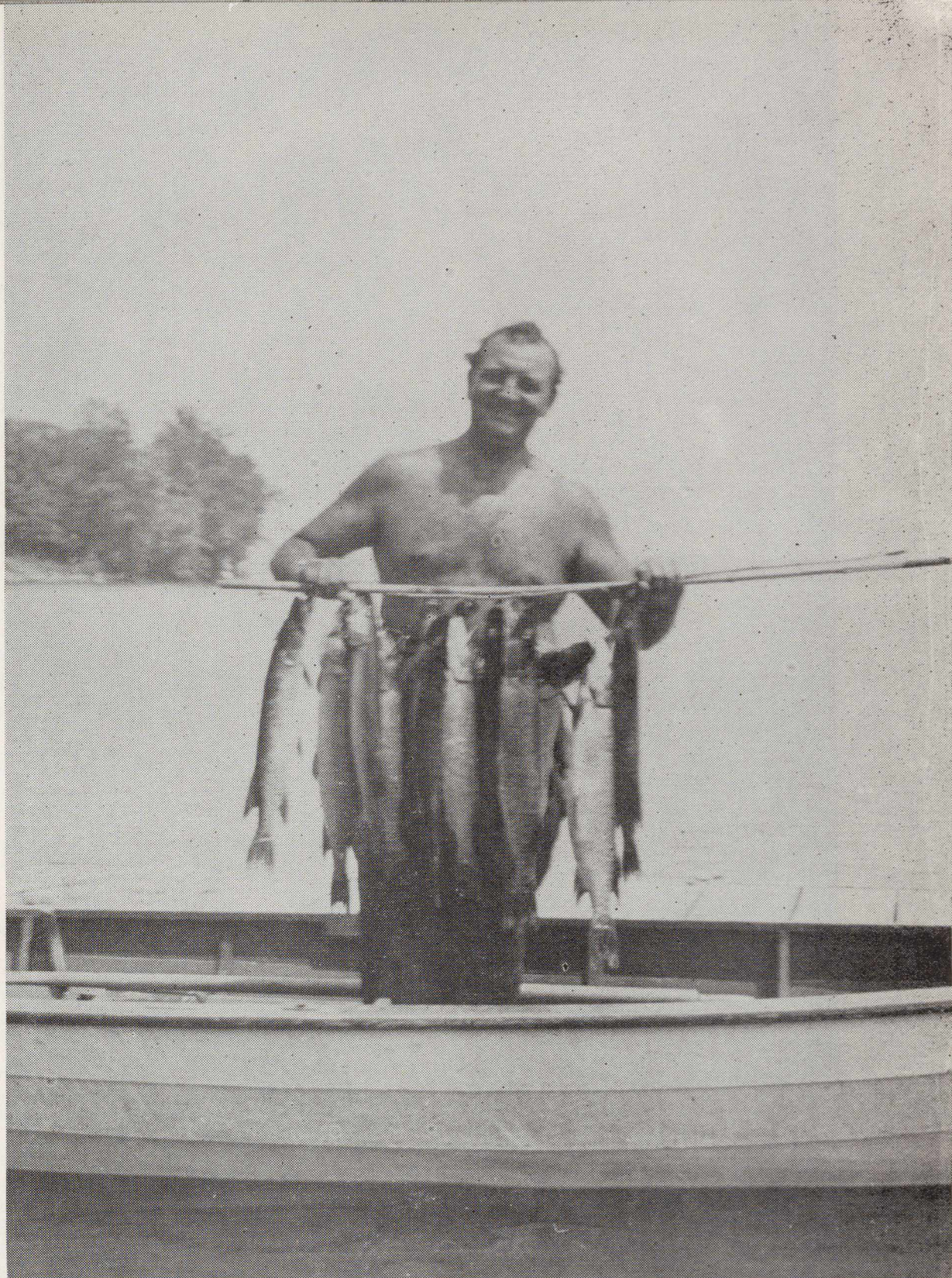

STASYS BARANAUSKAS su savo dainavimo mokytoju Jonu Būtėnu (kairėje).

STASYS BARANAUSKAS and his voice teacher Jonas Būtėnas (left).

Norint tapti dainos meno asmenybe, Baranauskui kelias dar netrumpas ir nelengvas. Nuoširdžiai ir atvirai sakau tai, dėlto, kad jis, šalia nuostabaus balso, turi ir įgimtą dovaną, kurią pavadinau paprastai: kukliu nuoširdumu ir žmogiška šiluma. Tegu jis scenoje atrodytų nerangus, neelegantiškų judesių, bet jo balsas ir dainavimas ne tik tuos trūkumus pašalina, bet dar daugiau: klausytojas tolydžio pajunta, kad čia nelauktina nieko teatrališko, kad čia nebus nieko dirbtino, nei vokalinių (balsinių) trūkių, nei efektingo pozavimo, kad čia stovi žmogus, kuris nuoširdžiai dainuoja tai, ką jaučia, ir kurio balse atsispindi tie žmogiškos meilės aidai, kuriuos kiekvienas daugiau ar mažiau savy nešiojam.

Baranauskas, pradėjęs koncertuoti Vokietijos stovyklose, dalyvavo gastrolėse su garsiaisiais mūsų dainininkais Anglijoje, o dabar sekmingai reiškiasi Amerikos kontinente. Bet ir jis, kaip ir daugelis kitų mūsų menininkų, pirmoje eilėje yra pramonės, o šiuo atveju—sunkiosios pramonės darbininkas. Dainavimas jam nėra kasdieninis ar profesijos dalykas. Bet aš manau, kad tuo pačiu aišku, kad ir mano aprašytosios Baranausko balsinės ir meninės kokybės taip pat nėra kasdieninis reiškinys. O kad jos tokios būtų, man rodos, visi labai trokštame. Trokštame ir linkime, kad mūsų vienintelis tokio masto talentas nebūtų prarastas, o kol dar nevėlu, gautų sąlygas ir spėtų išpuoselėti savy esančius gabumus.

STASYS BARANAUSKAS po sėkmingos žvejybos Kanadoje.

TENOR BARANAUSKAS likes to fish when not vocalizing. Here is a batch of fish he caught while on a visit to Canada.

IŠ GASTROLIŲ KANADOJE. Iš dešinės į kairę: S. Baranauskas, K. Orentas (miręs), Ipolitas Nauragis, Z. Adomaitienė, P. Radzevičiūtė, Prudencija Bičkienė ir muzikas A. Kučiūnas.

SINGERS ON TOUR IN CANADA.

RAŠYTOJAS JULIJONAS LINDĖ-DOBILAS, 1872-1934, buv. Panevėžio gimn. direktorius.
AUTHOR J. LINDĖ-DOBILAS, 1872-1934. See extract from his novel on this page.

DEBESYS LEKIA

Ištrauka iš J. Dobilo romano "Blūdo"

VIRŠAITIS Petriukas Bajoriūnas įėjo į klėtį. Nors nuvargęs, bet sukalbėjo visus poterių, tesėdamas seną savo pasižadėjimą, ir pradėjo taisytis. Prie durų kažkas subeldė. Jis jautė, kad bus jo žmona Ona, ir, eidamas durų daryti, nusikeikė: "Kas jums bala šiandien ir pasidare, ar jau iš tiesų būtumėt pasiutusias? Pratrūko!"

Žmona Ona buvo lipšni ir meili. Ji atsistojo šalia ant kažkokio javų maišo atsisėdusio vyro, apsikabino jam kaklą, pabučiavo kelis kartus ir tarė:

—Petriuk, Petriuk! Kodėl tu toks nublyškęs? Gal tu ko labai persigandai, gal Giltinės anądien?

Žmonos meilumo tai viršaitis neniekindavo: jo minkštutė širdis šitaip kaip tik reikalaudavo. Visa bėda, kad ponis Bajoriūnenė tų brangenybių nedaug teturėjo. Tik jam nepatiko tas baikštumo prikaišiojimas, nors ir tiek švelniai jos išreikštas. Ir jis nieko neatsakė.

—Petriuk! — ir vėl tarė Ona, vis labiau meilindamasi ir malonėdama: — Kad tu tuoj pradėsi... Petriuk, žiūrėk, dabar visi guli, aš tave pasmilkysiu...

—Kuo? — perkirto viršaitis.

—Pasmilkysiu švėstomis žolelėmis. Visi guli.

—Gana, jau gana! — pasipiktinęs ir lyg ją sarmatydamas, sakė viršaitis: — Gudri gudri moteriškė, o kai kartais nuvažiuoji, tai nė kaip žmogui pasakyti. Kas gi užaugusius

žmones smilko? Eik gulti. Aš taip noriu miego.

—Vis tu priešgintas, vis. Kai tekėjau, tai visi: "Gerą vyrą gauni. Oi, kokia laiminga, Onel! Tokį protingą, tokį lėtą žmogų gauni." Kas iš to, kad priešgintas! Tylomis tylomis niurkso, bet savo daro. Kas gi čia tave matys? Dabar visi guli... Petriuk! — kartojo ji vėl švelniau, meiliu balseliu, kabinėdamasi ir bučiuodama savąjį: — Petriuk, duokis! Visi guli, atnešiu čia katilėlį... O kad ne, tai žinai kaip: einam atsineškim vaiką, — galvos, kad aš vaiką smilkau.

Vyras vistiek tylėjo.

—Gerai? Gerai? — klausė ji jo, nudžiugusi savo išradimu: — Žiūrėk, kaip tuoj bus geriau. Šventų dalykų negalima niekinti, jie visiems naudingi: tiek mažiems, tiek dideliems, pagaliau, ir numirėliams. Kitoniškai kam gi kunigai smilkytų?!

Viršaitis tai gerai žinojo, o tuo atžvilgiu būdamas labai atsargus, jis kaip ir pabijojo toliau su žmona ginčytis, kad kartais į šalį nenusuktų, ir nutarė geruoju jos atsikratyti.

—Tegul jau šiandien palieka, — pasakė jis atsistojęs, vieną ranką žmogui ant nugaros uždėjęs, o antra jai skruostą glostydamas: — Šiandien jau tiek to. Duosiu mišelių. Matysim paskui... Tiek noriu miego.

Ona sutiko. Apkabinusi dar kartą tvirtai pabučiavo vyrą ir nutupėjo į pirkį.

Nors tiek jau nuvargusiam, betgi miegas viršaičiui kažkodėl nėjo. Jis dar ilgai vartėsi. Bėdos ir vargas jam nedavė ramumo. "Kad jau boba, tai boba, — nusispjovė jis, atsiminęs žmonos susigalvojimą smilkyti: — Na, kur tu matęs užaugusį vyrą smilkyti? Paskui nors ir lišk kur į žemes, — nė žmonėms negalėtum pasirodyti... O tas betgi pasilikęs! Visi išbėgioję, kun. Kantička—ne!"

Viršaitis mėgino įsigilinti ir sau maždaug išsiaiškinti tiesą, kurią jis gyvenime nuolat matydavo, dažnai ją ir ilgai svarstydavo, bet niekados galutinai išspręsti negalėdavo. Ta tiesa buvo: kodėl kunigai, gavę tą patį mokslą, tuos pačius šventimus, — vieni yra šventesni, kiti mažiau šventi. Šio klausimo ir dabar jis neįstengė išspręsti, tik galų gale nutarė, kad šventesnio už kun. Kantičką dievažin, ar begalėtų kur pasaulyje būti. Bent viršaitis tokio savo gyvenime nebuvo matęs. Užtat, viršaičio nuomone, to viso, kas jį tiek spaudė, niekas geriau nebūtų galėjęs išaiškinti, kaip tas šventasis žmogus. "Oi, reiks nueiti, reiks, reiks, — po kelis kartus kartojo Bajoriūnas, leisdamasis į miegą.

* * *

Buvo šaltas apsišlauses rudens rytas. Po kaimą vaikščiojo su rūku susimaišęs dūmų kvapas. Ūkana buvo tiek tiršta, kad viršaitis Petriukas Bajoriūnas (Jo tėvas buvo Petras. P. B.), išėjęs į prieklėtį, net pirkios gerai matyti negalėjo: prieš jį riogsojo didelė juoda krūva, iš kurios tik retkarčiais smilktelėdavo priebutis, dalis stogo, namo kertės. Labai nemalonu žmogui atsikėlusiam rasti tokį orą. Gali žmogus geriausios nuotaikos būti, — toks oras tave suerzins. Nežinodams nei už ką, nei ant ko, betgi tu pyksi ir ieškos priekabių. Tik nebuvo galima matyti, kad viršaičiui oras būtų turėjęs tokios įtakos. Antraip, būdamas nuolat susimąstęs ir suniuręs, jis šitokiu metu atrodė natūralus. Pirkioje jokio judėjimo dar nebuvo žymu, ir Bajoriūnas, pabeldęs prie kambario lango, pakėlė mergiotę ir paminėjo jai kurti krosnį, tik įspėjo, kad ji nesibelstų, nes šalinime kambaryje dėdyna gulinti.

Paliuobės arklius ir užpylęs bėrutei avių, jis ir vėl nuėjęs atsigulė. Betgi miegas kažkodėl šikart jam visiškai nėjo. Vartėsi vyras gerą valandą, ir turėjo nemitęs keltis, nė akių neužmerkęs. Kaip kieme ir pirkioje pirma buvo tylu, taip dabar visur sukilė žmonės krutėjo, dirbo, užė. Tai jie, viršaičio numone, jam ir nebus davę miego.

Gangreit be perstolio giedojo senis didelis apžėlusiomis kojomis beuodegis gaidys, viršaičio žmonos Onos gautas iš malūnininkės Komerienės. Mažieji gaidžiukai čirškėjo, neužsileisdami seniui. Karkė vištos, baubė karvės, bliovė veršukai, barėsi žvirbliai, kranksėjo varnos, kalbėjo žmonės, kažkur Ona barėsi. Vis dar buvo galima kęsti. Bet kai sukliko keliasdešimt žasų stemplių, viršaitis piktai nuspyrė patalus nuo savęs ir, taręs "prakiuro jau šiandien visiems", ėmė taisyti. Išėjęs į lauką, jis matė orą jau gerokai persimainiusį: ūkanos vietoje išvydo visą dangų debesų atrauktą. Arkliai baigė ėsti, kas jiems buvo paduota. Jis pasikėlė dar neatsikėlusius berniokus ir tiems priminė arklius dar paliubti. Tik bėrutei jis pats atnešė ir užpylė avių.

Lig pusryčių galėjo būti apie kokią valandą, ir Bajoriūnas nuėjo pasi-vaikščioti. Pakluonėje jis pažiūrėjo, ar nėra gyvulių javuose. Buvo beėjęs į lauką, bet kažkodėl susilaikė,

Kun. Julijono Lindės-Dobilo (g. 1872. XII. 17 — m. 1934. XII. 2) psichologinis romanas "Blūdas, arba Lietuva buvusios Rusijos revoliucijos metu" (1905 m.), parašytas ir išspausdintas 1912 m., 428 psl., po dvejų metų bus 45 metų suakutvininkas. Tai pirmutinis mūsų romanas.

Romano kalba ir jos posakingumas dėl įvairių ano meto priežasčių vietomis yra gerokai apipainioti. Ir pats kūrėjas romane savo žodyje tuo nusiskundžia. Todėl gal dar ir dėl to kritikai nėra atkreipę dėmesio į šio romano kalbos posakingumą ir į šiaip jau kalbos stiliaus priemones, o daug kas net nėra priveikęs to kūrinio ištiesai perskaičiuoti. Gi iš tikrųjų romano kalbos posakingumas ir gyvas stilius nenori užsileisti, pavyzdžiui, Kr. Donelaičio, vysk. M. Valančiaus, Vaižganto, M. Katiliškio, P. Andriūšo ir kt. mūsų rašytojų raštų kalbos posakingumui ir gyvumui.

Romano kalba ir jos stilius bei posakingumas man nėra svetimi kaip romano autorius gimtinės žmogui. Todėl rūpėjo viso romano kalba priartinti prie paties autoriaus pažintosios savosios kalbos ir jo norimo kalbos posakingumo.

Čia yra spausdinama iš spaudai rengiamos II-sios laidos jau išlygintosios kalbos "Blūdo" ištrauka, parinkta ir įvardinta kalbos taisytojo ištrauka vaizduoja romano herojų viršaitį Bajoriūną susidūrus su realybe, atsiminimais ir savo prigimtimi gamtos reiškinių akivaizdoje.

P. Būtėnas.

sugrįžo atgal į kluoną ir, pasirėmęs į pakluonės vartus, susimąstęs pradėjo dairytis. Jis ilgai žiūrėjo augštytyn į debesis, su neišsakytu greitumu dūmusius kažinkur į kažkokius nežinomus kraštus. Žiūrėjo žiūrėjo, paskui atsідuso ir, taręs "le k i a!", apsigrėžė ir pradėjo eiti į kiemo pusę. Jis jau buvo bepraeinąs pro čia pat prie pakluonės tvoros tyvulinuojančią didelę kūdrą, bet stabtelėjo ir pažvelgė į ją. Kūdra buvo apaugusi mažučiais žilvitėliais, arba, geriau sakant, žaliuojančiais medeliais. Toliau žaliavo ajerai ir gale tirštais mauraiais pražydes vanduo. Viduryje blizgėjo lyg kokia milžiniška akis, ir į ją kišo savo nosį viskas, kas tik ten buvo arti: mažieji, paskui du dideli išpuvę akmenėlių ir kokių šiukšlių prikrautų vidurių ir į tvorą įsprausti žilvičiai, ajerai, klojimo galas, dar kažkokie medžiai, pati tvora. Tarp anų dviejų įpuvusių žilvičių riogsojo keltas, labai patogus sėdėti.

Viršaitis atsiminė, kaip čia šventadieniais dažnai jo tėvas sėdėdavęs ir pro mažą medžių spragelę žiūrėdavęs į lauką. Be abejo, tokiame ūkininkui, kaip velionis Petras Bajoriūnas, visados būdavo malonu žvelgti į lauką: pavasarį jam tuojau atgydavo viltis ir energija, vasarą jis gėrėdavosi pasiektaisiais rezultatais, rudenį aušindavosi saldžiais atsiminimais. Be to, senis Bajoriūnas nepamiršdavo ir praktiško tikslo: tarp medžių pasislėpusiam ir dar už tvoros jam būdavo lengva sugauti visokių žalaadarių. Būdavo, tėveliui atsisėdus tarp dviejų žilvičių, Petriukas tuoj eidavo į seklyčios galo sodelį ir, tartum pro tvorą žiūrėdamas, laukdavo, ar neis tėvelis į pakluonę barti ir vaikyti pasileidėlių, leidžiančių gyvulius į javus. Tada Petriukas kaip mat atsirasdavo tėvelio sėdynėje ir šypsodavo si svetimąją bėda.

Tai prisiminus, viršaičiui sunkumas nebuvo, bet tik saldesnis pasidarė. Jis ir vėl augštin pažiūrėjo į savo keliais besiskubančius debesis ir vėl pakartojo "le k i a!" Dabar atsiminimų įtakoje apie praeitąjį daug laimingesnį gyvenimą jis galutinai nutarė nueiti pas kun. Kantičką, duoti jam mišioms ir pasikalbėti apie tiek baisius nesupran-

tamus dalykus. "Kas čia per bėda, — drąsino jis pats save, apžiūrinėdamas savo lopšinį vežimuką ratidėje: — Su tokiais šviesuoliais ir tai, matai, kaip atsitinka, ką gi mums... Eisiu."

* * *

Visą tą dieną Bajoriūnas jautėsi pusėtinai. Vakare ir vėl jį užgriuvo, kaip kokie tamsūs debesys, jo senieji priešai, tos visokios juodos mintys ir abejonės. Atsigulęs jis su jomis kovojo ilgiau, negu praėjusį kartą: lig pačiai dienai neužmigo.

Pirmiau Bajoriūnas džiaugdavosi, kad žmona Ona guli su vaiku pirkioje. Išklausęs paskutinį kun. Kantičkos pamokslą, jis pradėjo ruošti duotis kankinti arba pasidaryti tikru krikščioniui, ir viską, kas betkokio pomėgio teikdavo kūnui, laikė nuodėme. Dabar, nors jis ir vis taip pat mažai tešnekėdavo, jau ėmė linkti ko dažniausiai būti su savo žmona, geisdamas prie jos ir prisiglausti. Jis kartą net stačiai buvo nusprendęs paminėti, kad žmona atsikeltų į klėtį gulti, bet neišdriso paprašyti. O, kad tai būtų Ona žinėjusi!

Kaip pablūdęs viršaitis vaikščiojo. Dažnai jis užsimiršdavo, ir tiek. Kartą užsimiršęs su keseliu įlipo net į pirkios priebutį.

Matydamas vien tik tamsią ir juodą dabartį ateitį, jis dažnai nuklysdavo į jaunystės metą, atsimindavo, kaip jis vaikščiojęs pas tetulėną Giedutį, kaip tada būdavę linksma, ir jis nežinojęs, kas yra vargas. Taip pat dažnai jam į galvą ateidavo Jievtutė. Jis tos minties gindavosi, betgi neretai ir visą vakarą apie Jievtutę nusvajodavo. Kartkartėmis jam ateidavo ir stačiai vaikiškų minčių, labiausiai iš jaunystės laikų, ir jis jomis gyvendavo ištisomis valandomis. Paskui ir pats iš savęs nusijuokdavo: "Kas čia man darosi, kas nesidaro?! — nekartą jis nudejudavo: — Turbūt, aš iš proto einu."

Vieną vakarą po vakarienės atsisėdo Bajoriūnas ant akmens prie klėties, kur šeštadieniais jo tėvelis mėgdavo sėdėti, ir susimąstė. Apsiruošusi paskui atėjo ir jo žmona Ona, ir jiedu kurį tarpą šnekučiavo. Jis šikart šnekėjo daug daugiau, ir žmona, žinoma, labai džiaugėsi, nė negalvodama eiti gulti. Kažin, kiek ilgai jie būtų dundaloję šnekučiavę, jei nebūtų pradėjęs verkėti troboje pabudęs vaikas. Išgirdusi verksmą, Ona greit pabučiavo vyrą ir, tarusi "Oho! randoras!", nubėgo. Eidama per kiemą, ji nusipurtė ir, atsigręžusi į vyrą, pasakė: "Brrr! Utite! Eik į vidų, — sušalsi..." Priebutyje vėl ji tą patį jam pakartojo.

"Vargšė! — apgailestavo ją vyras: — Taip plonai apsitaisiusi, stovi tiek ilgai.. Gali nušalti. Bet ir mano nematymas! Reikėjo seniai ją į vidų varyti arba liepti ką šiltesnį užsivilkti. Vargšėlė!"

Jis ir vėl pajuto karštą meilę savo širdyje, kokios seniau nebūdavo, net pirmaisiais metais po sutuoktuvių. Ir vėl jis norėjo eiti ir prašyti žmoną į klėtį gulti. "Tai kas, — jis samprotavo: — Gi galima visus vaikus pasiimti. Petriukas turi savo lovele, tą galima atnešti, o kitiems pataisyti ant aruodų arba kokią lovą atitempti. Nėra jau taip šalta: gerai užsiklos ir nesušals. O būtų daug geriau, daug maloniau. Vis nevienas, tai nevienas: jauti, kad gyva dvasia yra prie tavęs. Būtų daug maloniau!"

Ir jį lyg kad šiurpulys nukratė, betgi į vidų nėjo. Čia jis jautėsi pusėtinai, o klėtis, kur tiek daug iškentėjo, jam atrodė lyg koks kalėjimas.

AŠ VERKIAU PARIMUS

VANDA PANAVAITE

*Aš verkiau parimus tarpvartė darželio,
Kai paspaudęs ranką tyliai išėjai.
Ašarom sidabro verkė rutos žalios,
Verkė ūkanose skęsdami laukai.*

*Kas paklaus, kodėl tau ašaros taip rieda?
Kas man ravint rūtas "Padėk Diev" sakys?
Kas akis manąsias atras lino žiede?
Kas, o kas, o kasgi? Neramu širdy...*

*Lengvai mėjo šeivas staklės ažuolinės,
Tiesias plonos gijos taip margai, margai...
Rankšluostin įausiu "Lietuva Tėvynė,
Tu didvyrių žemė", mes tavi vaikai.*

*Kada mūs žemelė bus nuo kraujo soti
Ir kada sugrįši tu su žirgelio,
Atnešiu vandens tau moliniam qsoťy,
Duosiu nusišluostyt rankšluosčiu dailiu.*

Šis eilėraštis atėjo iš anapus "Geležinės uždangos", iš tėvynės, kaip partizanų daina, kurią tuojau į savo repertuarą įtraukė Čiurlionio ansamblis. Vėliau paaiškėjo, kad jo autorius gyvena laisvajame pasauly: tai yra Vanda Panavaite, Hamilton, Ont., Canada.

Adomas Mickevičius yra pasakęs, kad kiekvienas žmogus vieną momentą savo gyvenime gali pasireikšti kaip kūrėjas, reikia tik tą momentą pagauti. Mūsų autorė tą momentą "pagavo" Lietuvoje vokiečių okupacijos metais; šis jos eil., vardu "Kariui", išspausdintas 1943 m. "Kary". Jis yra labai charakteringas Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio lyrikai ir turi puikių, originalių poetinių įvaizdžių. Dėl savo nuoširdaus tėvynės ginti išinančiam kariui mergaitės jausmo, taip būdingo ir mūsų liaudies dainoje, jis bus patikęs ir šių dienų tėvynės laisvės kovotojams. Rado atgarsio jis ir tremtinių širdyse, ir visi jį mieliai dainuoja.

Autorė šiuo metu reiškiasi scenos mene.

Kur buvęs, kur nebuvo, prie jo priėjo, iš lengvo uodega vacuodamas, jo šunelis Sabaliukas. Turbūt, nujausdamas šeiminingą geros nuotikos, šuo pradėjo trinti galvą jam apie kojas. Viršaitis jį paglostė. Šunelis, tokios malonės padrašintas, dar labiau pradėjo slaugytis, žmogui ant kelių net galvą padėjo.

— Šunelis, šunelis! Sabaliukas! — kartojo viršaitis, jį glostydamas: — Geras šunelis! Sušalo! O!.. tavo kailiniai geri! Nesušalai, ne...

— Aaaaauu! — susižiovavo šunelis.

— Ne, ne. Nesušalai, ne. Neme-luok, šunie, vagi!

— Aaaaauu!..

Viršaičiui neišsakomai paliko gaila to šunelio. Žmogus prisiminė, kiek gyvulėlis turi pakeisti šalčio, kiek kartų jį be reikalo užgauna, kiek žvėriškai su juo piemenys elgiasi, ir jam širdyje sukilo panašūs jausmai, kaip šit neseniai savo žmonai ir anauriai sūnui ir žmonai. Viršaitis atsikėlė nuo akmens, trupučiuką pasiklausė, atstatęs ausį į pirkios pusę, ir nuėjo į kluoną. Sabaliukas, jam apie kojas trindamas, bėgo kartu.

Iš ryto buvo didelė ūkana, panaši, kaip tada, kada viršaitis pirmutinį kartą važiavo pas kun. Kantičką. Betgi popiet pradėjo giedrytis, ir dabar su neišsakytu greitumu skrido paskutinieji debesys. Lyg būtų pasivėlinę, tiek skubino jie paskui kitas kitą, ir vargšas mėnulius niekaip negalėjo pramerkti savo

didžios melancholiškos akies. Tik vos kokia maža jo dalelė tesublyksėdavo pro debesų plyšelį, šešėliams liepdama rodyti įvairių įvairiausių, kartais puikių, stačiai žavių vaizdų, kartais komiškų judesių, kaip kad, va, kad ilgos, per pusę kiemo ar kluono nutįsusios nosys pradėdavo badytis su kita kita, viena kitai durti į šoną arba ant kita kitos grūstis. Vos tik tiek tebykstelėjęs, mėnulis vėl pasislėpdavo, bet po valandėlės ir vėl pasirodydavo, taip mirksėdamas be galo.

Keldamas kluono vartus, viršaitis pažvelgė augšty, bet nieko nepagalvojo ir nepasakė, tik tuojau, atkreipęs į pirkią ausis, pasiklausė. Jis ėjo takeliu tiesiai į klojimą, paskui pasuko į dešinę, pagal daržinę, peršoko per griovelį ir atsirado prie didžiausios kūdros.

Dabar ir kūdros vidurys nebebuvo tyras, kaip vasarą: jame stovėjo juodos dėmelės — pakraščiais augančių žilvičių nukritę lapeliai. Mėnuliui staiga apšvietus, tie plaukiojė ar nuo medžių krintą lapeliai, žilvičiai apie pačią kūdrą, dar ir didieji žilvičiai, įtvėrti pakluonės tvoroje, pirtis ir daržinės galas, — visa tai tada ūmai pasirodydavo vandenyje, ir tai buvo stačiai buiriantis vaizdas. Ne stebuklai, kad žmogui, tai matant, kartais ateina į galvą kokia pasaka iš "Tūkstančio ir vienos nakties."

Viršaitis, viena ranka įsitvėręs žilvičio, trupučiuką pasižiūrėjo į kū-

drą ir tuoj nuėjo ir atsirėmė į pakluonės vartus. Pakėlęs akis, jis ilgai žiūrėjo į dangų.

"Leikia! — tarė jis, sunkiai atsidusęs: — Na, į kur jie leikia? Kur jūs leikiate, kur?"

Klausė jis, sekdamas akimis paskui kokį debesėlį.

"Kur?"

Staiga jam šovė į galvą: jie ne tik kad leikia tiek lengvai, tiek smarkiai, tiek laisvai ir majestotiškai, bet ir ko jų dar matoma!

"Oi, matote matote! — vėl jis tarė atsidusdamas: — Ko jūs primatote belėkdami!.. Matote gerų, matote piktų, matote baltų, matote juodų... Aš tik menkai nežinau iš knygelių ir pasakojimų, ir tai žmogus stebiesi, o jūs matote, — matote viską, o gal ir viską žinote?!"

Jis staiga panorą atsisėsti ant kokio debesies ir lėkti. Lėkti, ne kad viską pamatytų, bet lėkti lėkti ir taip belekiant pražūti, kaip pražūva jūroje laivas už akiračio. Iš karto viršaičiui paliko lyg trupučiuką saldu, bet ir tuoj tiek sunku širdžiai, kad net jis bematant nuo vartų atsitraukė. Buvo jis beeinąs sėstis ant kelmo tarp dviejų žilvičių, kur jo tėvelis kartais sėdinėdavo ir tykodavo žažadarių, bet susitūrėjo, ir atsiminęs, kad jo Sabaliukas yra peršokęs per pakluonės vartus, palengva pašaukė: "Sabaliuk, Sabaliuk!" Jis net sušvilpė. Šuniukas kaip reikiant smarkiai peršoko per vartus ir atsidūrė jam prie kojų. Viršaitis atsisėdo ant didžiojo kelmo tarp dviejų žilvičių ir susimąstė.

Žilvičiai vietoje stovėjo, vėjeliui papūtus, kilo lapeliai ir kūdra blizgėjo mėnėsienoje. Čia pat buvo daržinės galas, kūliais apkrautas, čia pat pirtis. Visą žmogus gerai matė. Net ir pirkios galas buvo aiškiai matomas, tik žmogus nesistebėjo, kad jis jam perarti atrodė.

"Juk čia ne sapnas?" — pakartojo viršaitis, vis aplinkui dairydamasis ir į medžius ir kitus daiktus stengdamasis gerai išsižiūrėti. "Ne sapnas?" Jis į kūdrą dukart žvilgtelėjo, bet kažkodėl abukart greit nuo jos akys atšoko. Ir pats nepajuto, kaip jis be kokio tikslo į pakluonę išėjo.

Debesų gangreit visai nebebuvo, ir žaliuoją rugiai atsiradusioje šviesoje buvo gražaus paslaptingo žalumio. Kaimo gale, už kapų, akiratyje žemyn dar tebešliaužė tamsūs debesys. Žiūrint nuo vietos, kur viršaitis stovėjo, atrodė, kad kapelių kryžiai ne žemėje stovi, bet debesyje. Viršaitis žvilgtelėjo į kapus. Bet ir nuo jų tiek pat greit atitraukė akis, kaip ir ankstėliau nuo kūdros, neramus pasisukaliojo vietoje ir, paviršutinau gana ramus, betgi širdį turįs sklidiną smarkiausių jausmų, priėjęs atsirėmė į pakluonės vartus.

Jis niekur nebesidairė ir stovėjo nulenkęs galvą. Tai, kas jam širdį jausmų pripildė, buvo Jievtutė. Aną pasakos karalaitę matant stikliniame kalne, jam staiga buvo atėjusi į galvą sava buvusioji sužieduotinė, iš tikro gal kur dabar tebegyvenanti kaip kokia karalaitė, mažiausiai, kaip kokia ponia. Jis nė kiek nesi-jautė kaltas, paklausęs motinos ir neėjęs pagal savo širdies jausmus. Anaipol, jis tai laikė labai krikščionišku ir Dievui patinkamu poelgiu. Betgi kažkodėl jam dar niekadus nebuvo tiek gaila Jievtutės ir dar niekadus tiek neprikaišiojo sąžinė, kam jis pametęs Jievtutę, tiek dorą, tiek išmintingą, ir ėmęs susirišęs su rupia Ona ir susigiminiavęs su Dalba, kuris jį visados jau vien savo kvailumu erzindavęs, o dabar palikęs stačiai nebepakenčiamas.

"Mat, kokia aš!" — jis išgirdo

lyg kad nuo kūdros, lyg kad tarp žilvičių lapų Jievtutės balsą: — Tu manęs nenorėjai, — matai, kokia aš dabar! O tą gražųjį sodelį tu atidavei kitai, ir dabar esi nelaimingas ir būsi visą gyvenimą, būsi!”

Toks aštrus priekaištas tiek smarkiai užgavo viršaičiui sutrankytą širdį, jog jis, kaip matėme, pašoko nuo kelmo, lyg iš kokio letargo staiga pažadintas ir kaip nesavas. Žvilgsnį atrėmęs į kapelius, jis prisiminė, kaip kitados ėjęs pro juos pas savo mylimąją Jievtutę, ir vėl ėmė šmišeliuoti jam akyse.

“Auuu!” — sužiovavo Sabaliukas, žiūrėdamas į savo šeimininką ir, matyt, nepatenkintas, kam tas stovi ir niekur neina. Kažkur toliau sužvangėjo geležiniai pančiai: matyt, arklių ganytasi. Bet viršaitis tebestovėjo nekrutomis, nors širdyje jam būrėsi tikras chaosas. Pagaliau, nesavu balsu sukliko apuokas stoge, ir Bajoriūnui tiek pasidarė baisu, kad jis, kad kiek ką tik nepasileido bėgti. Pats su savimi kovodamas, jis mėgino palengva atkelti pakluonės vartus, bet, tai nepavykus, jis šveitė juos taip, jog jie net sutrėškėjo. Eidamas per kluoną, jis jau nebegalėjo susivaldyti, ir, juo arčiau prie kiemo, juo labyn jis tankino žingsnius. Neatsargus Sabaliukas, padrąsintas šeimininko glostymo, ėjo jam visiškai prie kojų prisiliejęs, ir tiek staiga gavo, jog sukaukęs pašoko į šalį ir kažkur pražuvo. Užmiršęs, kad jis išeidamas buvo klėties duris užsklendęs, o dabar jos stovėjo atidarytos, su didžiausiu trenksmu įsidūmė į vidų ir užgriuvo ant žmogaus.

— Petriuk! — išgąstingas žmonos balsas: — Petriuk, kas tau pasidarė?.. Palauk palauk, ant vaiko... Petriuk, ar ten kas buvo?.. Ko tu taip lėkei?..

— Niekas, niekas! — atsakė vyras: — Tik taip.

— Kur gi tik taip? Kad tu tiek lėkei!.. Man dantis sumušei, ir vaiką būtum su visu lopšiu apvertęs. Sakyk, Petriuk, gal kas ten buvo?

Ji pribėgusi greit uždare klėties duris ir vėl prisipyrusi klausė:

— Gal buvo kas? Sakyk, Petriuk, ko tylai? Buvo kas, buvo? Matei?..

— Niekas, niekas! — nenoromis atsakė viršaitis, krapindamas po patamsį: — Kad būtų buvę, pasakytų. Šalta paliko, tai ir skubinau.

— Oi, Petriuk, Petriuk! — glostydama vyrui skruostus, malonėjosi Ona: — Tu, turbūt, labai rūpiniesi. Na, kam tu taip rūpiniesi, kam? Duos Dievas, — viskas bus gerai. Kad man tavęs tiek gaila, tiek!.. Atsiguliau, o negaliu užmigti, ir gana. Tu toks kažkoks pasirodei, kai ėjai į gryčią. Išeinu, — žiūriu — klėties durys nerakintos. Šaukiau “Petriuk, Petriuk!”, — niekas neatsiliepė, o čia net baisu eiti vidun pažūrėti. Petriuk, kad man tavęs tiek gaila! Kai neradau, apsidairiau po kiemą. Vaikas pradėjo verkti. Nugalvoju, — ar taip, ar taip neužmigsiu. Pasiėmiau vaiką ir atėjau. Sakyk, Petriuk, ar tik nebus kas nors, gal ką matei?

— O kas tau lopšį atnešė? — tarė viršaitis, stengdamasis nukreipti kalbą. — Jau prie nešimo, tai su Dalbų veisle nesusilyginsi. Pati!

Tuo tarpu viršaitis jau buvo atsisėdęs ant taukų indo, o žmona, vieną ranką uždėjusi jam ant kaklo, kita glostė jam skruostą ir meilinosi. Ji pradėjo vyrą raginti eiti gulti.

— Nusitaisyk, Petriuk! Tu, kažkas, drebi: pataluose sušils.

Prie žmonos atsigulusiam Bajoriūnui geriau paliko. Jis prie savęs jautė gyvą dvasią, jam labai atsidėjusią, ir tiek arti. Jautė jos šilumą, plaukų kvapą, lietėsi prie jos

STUDENTIJA ANT GERO KELIO

Pašnekesys su Lietuvos Studentų Sąjungos JAV-se Studijų Komisijos Pirmininku L. Valiuku

— Girdėjome, kad turite labai įdomių duomenų apie lietuviškąją studentiją. Kaip juos surinkote?

— Anketos būdu. Jos klausimai palietė visas svarbesnes lietuviško gyvenimo sritis. Anketa turėjo 12 įžanginių klausimų (asmeninės žinios — lytis, amžius, studijos, tikėjimas ir pan.) ir 51 pagrindinį klausimą.

— Kiek Lietuvos Studentų Sąjungos J. A. V-se turi šiuo metu narių ir koks nuosimtis į anketą atsakė?

— Anketos išsiuntinėjimo metu (1956 m. vasario pabaigoje) Sąjunga turėjo apie 725 narius. Iki šiol (balandžio 1 d.) yra atsiliepę 283 nariai, grąžindami užpildytą anketą. Tai būtų maždaug 39%. Atsiliepiančių yra dar kasdien. Medžiagos klasifikaciją pradėsime apie balandžio vidurį. Tikimės, kad iki to laiko

minkšto kūno. Seniau nekartą jį erzindavo šaltumas žmonos, nenorinčios švelniai ir nuoširdžiai pasikalbėti ir pasimalonėti. Dabar to labo buvo užtektinai. Įbedęs nosį į petį, jis gulėjo ramus, mažai tešnekėjo ir gangreit visiškai nusiramino. Tuo tarpu žmona glostė jį, klausinėjo, bučiavo.

Netrukus Ona užmigo ir ėmė knarkti. Viršaičiui kažkas pradėjo graužti akis ir knitinti nosį. Jis pakėlė galvą ir tuoju sučiaudė tiesiai žmonai į veidą. Ir žmona nepasiliko skolinga: irgi sučiaudė dabar vyrui tiesiai į veidą, bet nenubudo.

Palengva nukėlęs žmonos ranką sau nuo kaklo, viršaitis išlipo iš lovos ir grėžiodamasis pradėjo šnairuoti. Jis greit visą reikalą suprato. Pasilenkęs apgraibydamas pažiūrėjo pirma po lopšiu, paskui po lova, kur jis ir rado didelį puodą su apgesusiomis žarijomis ir šventintomis žolelėmis. Žarijos jau buvo apiblėsusios, bet žolių kvapas tebebuvo jaučiamas. Klėtis tiek buvo prirūkusi, kad net jie abu su žmona ir vaikas nenustojo čiaudėti. Vyras iš lengvo pravėrė duris, paskui pasiėmęs puodą su žarijomis nusinešė prie pirkios priebučio ir čia, radęs kibirą vandens, baigė gesinti žarijas, o puodą pakišo po prieklėčiu. Jis dar truputį palaukė, kad klėtis prasivėdintų, ir vėl nuėjo gulti. Jam po kiemą vaikštinėjant, visur buvo tylu. Tik jis nusistebėjo, kad žąsys diendaržyje baisiai kirksi.

Kitą dieną viršaitis jautėsi, kaip iš pagirių. Jam atrodė, kad ne savo galvą ant pečių nešiojais, bet kokį svetimą kūną. Betgi į viską jis žvelgė daug realiau, ir nuotaika buvo geresnė. Jis net norėjo juoktis, atsiminęs, kaip vakar bėgęs, o pamatęs pakluonės senus vartus, iš kurių jis pats seniau dažnai nusi juokdavo, dabar net iš tikro nusišaipė. Tik Sabaliuko, iš pradžios nė nebeįsijaušio prie žmogaus beiti, o paskui su baimė prie jo prisiartinusio, jis atsiprašė.

Greit jį užpuolė žmona už šventintas žoles, ir jis šaipydamasis parodė jai į paklėtį.

— Matysi, kad bus geriau! — džiūgavo Ona: — Na, matysi! Tu vis nenori manęs klausyti: bobos galva, bobos galva. O matysi, kad bobos kartais gudresnės už jus.

— Gudresnės! Toks ir gudrumas, kad būtum save ir mane su vaiku nutroškinusi! Gerai, kad pajutau.

ko užpildžiusių anketą bus virš 40%.

— Ar tai pakankamas procentas daryti išvados?

— Manau, kad ne tik pakankamas, bet ir labai geras. Pradėdami darbą, manėme, kad į anketą atsakys maždaug 25% narių. Pasekmės pralenkė viltis.

— Įdomu, kokių procentu remiasi išvados daryti visi amerikiečių viešosios nuomonės tyrimo institutai?

— Paskutiniu metu J. A. V-se viešosios nuomonės tyrimas tampa beveik atskira mokslo šaka. Yra eilė būdų viešajai nuomonei patirti bei nustatyti; anketos kelias yra vienas iš jų. 40% atsakymas anketai laikomas gana geru. Iš tokio procento atsiliepusių drąsiai daromos išvados, kurios paprastai yra gana tikslios.

— Ar jau būtų galima kalbėti išgirsti apie jūsų tyrimo pasekmes?

— Tyrimo oficialūs duomenys komisijos bus paskelbti apie gegužės pabaigą. Mane šis reikalas ypač domino. Trejetą vakarų prasėdėjau prie visų anketų. Įdomių dalykų jose radau.

— Įdomu, kuo jie, tie atsakymai, “įdomūs”? Beje, kasgi buvo klausia?

— Kas buvo klausta, sunku išskaičiuoti — ir iš profesijos, ir iš asmeninio gyvenimo, ir iš politikos, — iš visko.

— Pavyzdžiui?

— Pavyzdžiui: priklausymas ar simpatizavimas politiniams vienetams ar grupėms, kurdamas šeimą ar ieškosi lietuvių-lietuvių, ar Lietuvos diplomatai turėtų duoti apyskaitą lietuvių visuomenei apie Nepr. Lietuvos išteklį naudojimą savo algoms ir kitiems reikalams, ar Lietuvos Laisvės Komitetas savo paskirtį atlieka, ar pritari Vliko pakeitimams, ar pritari L. Diplomatinės šefo institucijai, koki didžiausi lietuvių visuomenės negalavimai ir daugybė kitokių.

— Kuriais jaunimo organizacijoms daugiausia studentija priklauso?

— Maždaug virš trečdaliao visų studentų priklauso ateitininkams. Skautams priklausančių truputį mažiau, negu trečdalis. Ir vienas trečdalis atitenka: santariečiams, nepriklausantiems jokiai organizacijai, šviesininkams ir kt.

— Kurie studentai daugiau reikiąsi lietuviškojo gyvenimo kitose srityse, priklauso jaunimo organizacijoms ar stovi už jų ribų?

— Lietuviško sąmoningumo laipsnis tų, kurie priklauso jaunimo organizacijoms (ateitininkams, skautams, santariečiams, šviesininkams ar vyčiams) yra didesnis. Tik keletas pavyzdžių. Iš organizuotųjų daugiau kaip pusė yra aktyvūs LB nariai, iš priešingųjų — tik maždaug du penktadaliai. Organizuotieji žymiai daugiau skaito lietuviškosios spaudos; daugiau aukoja Lietuvos vadavimo darbui bei šalpai. Organizuotieji ir kitataučių tarpe dažniau kelia Lietuvos bylos klausimą ir jį gina.

— Ar didelis procentas iš studentų pasisako už lietuvišką šeimų kūrimą?

— Virš dviejų trečdalių pasisako už tai, kad, kurdami šeimą, ieškos lietuvių-vė. Tokių skaičius, kurie į tautybę nekreipsią didelio dėme-

sio, yra labai mažas. Kiti tuo klausimu yra nepareiškę nuomonės.

— Ar keltas tikėjimo klausimas? Koks procentas netikinčiųjų?

— Maždaug 2% netikinčių ir apie 1½% nepareiškę savo nusistatymo tikėjimo atžvilgiu.

— Kokiose grupėse netikintieji?

— Skautuose maždaug 4% ir santariečiuose — maždaug 8%. Kaip ten bebūtų, netikinčiųjų procentas labai mažas.

— Koks studentijos nusistatymas lietuvių politinių vienetų ar grupių atžvilgiu?

— Maždaug 55% studentų priklauso ar simpatizuoja vienai ar kitai politinei grupei.

— Kuriai politinei grupei studentija (tas maždaug 55%) daugiausia priklauso ar simpatizuoja?

— Maždaug po trečdalį tenka Krikščionims demokratams ir Frontininkams; trečią maždaug trečdalį tarp savęs dalinasi Tautininkai, Liaudininkai, Rezistentai ir kitos grupės. Šiame trečdalyje Tautininkams atitenka pusė, Liaudininkams — ketvirtadalis.

— Ar studentija pritaria Amerikos Lietuvos Tarybos veiklai?

— Taip. Maždaug du trečdaliai pritaria ALT-bos veiklai ir darbams.

— Anketoje buvo keliamas klausimas diplomatų apyskaitos davimo reikalu lietuvių visuomenei apie Nepriklausomos Lietuvos išteklių naudojimą savo algoms ir kitiems reikalams. Kaip studentai tuo klausimu pasisakė?

— Daugiau kaip du trečdaliai studentijos yra už tai, kad tokia apyskaita lietuvių visuomenei būtų duodama. Be išimties ir kiekvienoje grupėje dauguma yra už tai.

— Kaip studentai žiūri į Lietuvos Diplomatinės šefo instituciją?

— Apie trečdalis studentijos šiai institucijai nepritaria; truputį mažiau kaip trečdalis — pritaria; likusieji (virš trečdaliao) nepareiškę savo nuomonės.

— Ar yra grupių, kuriose šiai institucijai pritariančiųjų skaičius viršytų 50%?

— Taip. Santarviečių virš 50% pritaria Lietuvos Diplomatinės šefo institucijai. Skautų tarpe šis klausimas absoliučios daugumos negauna. Ateitininkijos dauguma pasisako prieš šią instituciją.

— Kas, studentijos nuomone, turėtų vadovauti Lietuvos vadavimo darbui?

— Anot vieno studento, “geri žmonės”. Šiuo klausimu atsakymai sunku sugrupuoti. Didžiausią grupę, apie 30% sudaro tie, kurie pasisako už tai, kad tam darbui vadovautų Vlikas ir diplomatai kartu. Kita grupė, maždaug 15 procentų, norėtų atiduoti visą tą darbą vienam Vlikui. Kitos dvi grupės, mažesnės už paskutiniąją, siūlo sudaryti tam reikalui naują instituciją arba pavesti tą darbą diplomatom. Maždaug ketvirtadalis studentijos iš viso tuo klausimu jokios nuomonės nėra pareiškęs.

— Kaip, studentų nuomone, ALT, LLK ir diplomatai atlieka savo darbą, pareigas bei paskirtį?

— Trijų pagrindinių grupių (ateitininkų, skautų ir santariečių) nuomonė tais klausimais skiriasi. Pradėsiu nuo diplomatų. Iš santariečių maždaug 50% mano, kad diplomatai savo pareigas atlieka vidutiniškai; apie 10% — gerai; apie 10% — blogai; kiti — nuomonės nepareiškę. Skautuose tuo klausimu nuomonė kiek kitokia. Čia tik apie 40% mano, kad darbas atliekamas vidutiniškai; apie 10% — gerai ir apie 20% — blogai; kiti — nuomonės nepareiškę. Ateitininkai yra blogesnės nuomonės apie diplomatų veiklą: jų apie 35% mano, kad darbas

KNYGOS IR AUTORIAI

Kada Leibnicas buvo lietuvis?
V. TRUMPA, Washington, D. C.

Berods, dar niekas pas mus nėra atkreipęs dėmesio, kad tarp gausių didžiojo vokiečių filosofo ir matematiko Leibnico (1646—1716) veiklų yra vienas, kurį jis pasirašė Georgius Ulicovius Lithuanus vardu. Tai yra lotynų kalba parašytas jo veikalas, pavadintas *Specimen demonstrationum politicarum pro eligendo rege Polonorum*, kurį lietuvių kalba būtų galima pavadinti „Politinių įrodymų bandymas renkanti Lenkijos karalių“. Jo autorius buvo Leibnicas, pasislėpęs po Georgius Ulicovius Lithuanus slapyvardžiu. Nors veikalas buvo išleistas 1669 m. Dancige, tačiau jo metrikoje pažymėta, kad jis išėjęs Vilniuje 1659 metais.

Pažiūrėkime, kokiomis aplinkybėmis šis Leibnico kūrinys atsirado ir kas jame rašoma.

Tai buvo Jono Kazimiero laikai, baisiai audringi ir nelaimingi jungtinei Lietuvos-Lenkijos respublikai. Išrinktas karaliumi garsių kazokų sukilimų metu (1648), Jonas Kazimieras visą savo valdymo laikotarpį (ligi 1668) praleido karuose su Maskva, Švedija, Brandenburgu, kurie paėiliui užliejo tai vieną, tai kitą Respublikos dalį. Neveltui H. Sienkevičius savo romanuose tą laikotarpį pavadino Tvanu, o viena laikais kronikininkai parafrazavo Jono Kazimiero inicijalus I C R (Iohannes Casimirus Rex), kaip karalistės nelaimių pradžia (Initium Calamitatum Regni). Be abejo, kaip ir paprastai panašiais momentais, visuomenė kaltes bandė suversti ant valdovo galvos, bajorija ir kariuo-

atliekamas blogai; apie 6-7% — gerai; apie 20% — vidutiniškai; kiti — nuomonės nepareiškę. Dėl Lietuvos Laisvės Komiteto didesnio nuomonių skirtumo tarp tų trijų studentų grupių nematyti. Virš 30% mano, kad darbas atliekamas vidutiniškai; apie 12% — gerai; apie 10% — blogai; kiti nuomonės nepareiškę. Tarpgrupinių nuomonių skirtumas nėra išsiryškines ir pasisakant dėl AL Tarybos darbo. Maždaug 40% mano, kad ALT darbą atlieka vidutiniškai; apie 18% — gerai; apie 5% — blogai; kiti nuomonės nepareiškę.

— Ar yra studentijos tarpe tokių, kurie nebeskaito lietuviškų laikraščių?

— Taip, yra. Maždaug 3% studentų nebeskaito lietuviškų laikraščių.

— Kokie laikraščiai studentijos daugiausia yra skaitomi?

— Populiariausias yra „Draugas“; jį skaito maždaug 80%. „Naujienų“ skaitytojų skaičius siekia maždaug 20%. Iš savaitraščių populiariausias yra „Darbininkas“ (išeinąs dukart per savaitę) ir „Dirva“. Ir vieną ir kitą skaito apie 30%. Iš eilės kiti skaitomi yra šie: „Laisvoji Lietuva“ (maždaug 18%) ir „Vienybė“ (maždaug 14%). „Keleivis“ ir „Sąvara“ skaitančiųjų yra maždaug 4%. Iš žurnalų populiariausias yra „Aidai“. „Aidus“ skaito arti 50% studentų. Antroji vieta tenka „Lietuvių Dienoms“, trečioji — „Ateičiai“. Trečdalis studentijos skaito ir vieną ir kitą. Toliau iš eilės sekty: „Mūsų Vytis“ (maždaug 22%). „Skautų Aidas“ (15%), „Literatūros Lankai“ (13%), „Laiškai Lietuviams“ (13%), „Karys“, „Į Laisvę“, „Santarvė“ ir kt.

— Ar studentai, baigę vidurinį mokslą šiame krašte, dalyvauja ne-

NUKELTA Į 18 PSL.

menė maištavo, jų vadai jieškojo išeities naujų politinių sandėrių pagalba (Jonušas Radvilas tarėsi su švedais. Vincas Gosiauskis su Maskva, galingieji Pacai su prancūzais). Respublikos pasidalinimo šmėkla stovėjo visiems prieš akis.

Esant kraštui taip susiskaldžiusiam į politines partijas, kurios rėmėsi svetimų valstybių politine, karine ir finansine parama, buvo tiesiog bangu pažvelgti į būsimą rinkimą, ypač atsiminus, kad Jonas Kazimieras buvo paskutinis Vazų dinastijos palikuonis ir neturėjo vaikų (jo sūnus mirė tuojau po gimimo). Viena išsigelbėjimo priemonė buvo išsirinkti valdovą dar prie gyvos karaliaus galvos (electio vivente rege). Karalius ir ypač valdinga jo žmona prancūzė Maria Liudvika, kuri, anot viena laikų šaltinių, karalių vadžijusi už nosies, kaip abisinukas dramblį, karštai ėmėsi to plano, tikėdamiesi pasodinti į sostą Liudviko XIV giminaitį. Bet prieš tą planą, kaip širšės, sukilo bajorija, apšaukdama iš esmės bejėgį karalių absoliutistiniais palinkimais. Tad vargšui nieko kito neliko, kaip atsisakyti nuo sosto, ypač kai 1667 m. mirė Maria Liudvika. Galima įsivaizduoti, kokios varžytinės tarp įvairių potentatų prasidėjo dėl Lietuvos-Lenkijos sosto rengiantis karaliui apleisti sostą ir po abdikacijos. Čia tad ir ateina su savo gabia plunksna būsimasis filosofas ir matematikas Gotfridas Vilhelmas Leibnicas.

Tarp kitų varžovų į sostą buvo ir Neuenburgo dukas Pilypas Vilhelmas, remiamas Habsburgų ir Brandenburgo. Jo ministeris baronas Boyneburgas buvo kartu ir jaunąjį Leibnicą globėjas. Šis, matyti, ir įkinkė Leibnicą į propagandinį darbą. Tačiau kad jo žodis būtų arčiau bajorijos širdies, Leibnicas pasirinko lietuvių slapyvardį savo rašiniui, kuriame jis matematiškai bandė įrodyti (nenuostabu iš būsimos koordinatų autoriaus!), kokia nauda būtų išsirinkus valdovą Pilypą Vilhelmą. Nenuostabu taip pat, kad jis pasirinko lietuvių, o ne lenko slapyvardį, nes Lietuva tada (ypač Pacai) buvo laikoma prancūziškosios partijos puoselėtoja.

Reikia pasakyti, kad Leibnicui neblogai pasisekė nuduoti lietuvi. Jis, atrodo, neblogai pažino Respublikos bajorijos nuotaikas ir nevengė jai pataikauti, nors nepagailėjo ir vieno kito kritikos žodžio, ypač kas lietė garsųjį liberum veto rinkimų metu, kada buvo reikalaujamas vienbalsiškumas.

— Kiekvienas susitarimas, — rašė Leibnicas, — geriau už nesutarimą. Perdidelė laisvė bajorijos vedanti į sauvalę ir kenkianti pačiai bajorijai. Pastatydamas Lenkiją (suprantama, kad Leibnicas nenorėjo daryti skirtumo tarp Lenkijos ir Lietuvos), kaip krikščionybės gynėją Rytuose, Leibnicas ypač atkreipė dėmesį į Maskvos pavojų. Suartėjimas su Maskva (buvo tada balsų už caro kandidatūrą į sostą), Leibnico nuomone, sugriautų Europos pusiausvyrą ir paverstų ją mūsų lauko ir svetimų valstybių grobiu. Leibnicas labai teigiamai vertino Lenkijos unijas su Lietuva ir Prūsija.

Nežinia, ar šis Leibnico veikalas turėjo kokios įtakos Lietuvos ir Lenkijos bajorijai, bet kai atėjo karaliaus rinkimų diena, toji bajorija pasisakė prieš visus užsieniečius kandidatus ir savo valdovą išsirinko iš savo pačios tarpo, nieko nepasizymėjusį ir savo tėvo garbės plunksnomis besidangstantį Mykola Višniovieckį, iš kurio jos auksinėms laisvėms negrėsė joks pavojus.

* ☆ *

Vėl esu pasiunčiamas ryšio reikalu. Slinkdamas pakluonėmis, susiduriu su poetu Vincu Stoniu, berymančiu savo tėviškės sode tarp saulės ir žalumos.

— Ar dar toli? — klausia jis mudviem susitikus.

— Už devynių kilometrų, kunige, — atsakau ir pastebiu liūdesio šešėlius staiga išimetusius nuolatos besišypsanti kunigo ir poeto veidan.

Taip, už devynių kilometrų yra tie, kurie persekios kiekvieną lietuvių patriotą, nenusilenkiantį okupantų idėjoms, kankins kunigus ir tikinčiuosius, uždarinės bažnyčias.

— Aš atsiduo du Dievo valiai ir pasilieku, — taria kunigas atsisveikindamas, ir aš nueinu mąstydamas, kada gi vėl, anot poeto Vinco Stonio, gražių dainelių daug girdėsime tyliuoju vasaros laiku...

Užbėgu į namus, pasiimu dviratį ir rožančių. Ten tuščia ir klaidia nyku. Nė gyvos dvasios. Tik sode tiek daug prinokusių serbentų ir daržė, tiesiose ir išravėtose ežiose, šviečia motinos kruopštus darbas ir triušas.

— Kas pasinaudos to darbo vaisiais? — skaudus slogutis užgula širdį. Mintys lekia pas motiną ir gailiuosi nuo jos atsiskyres.

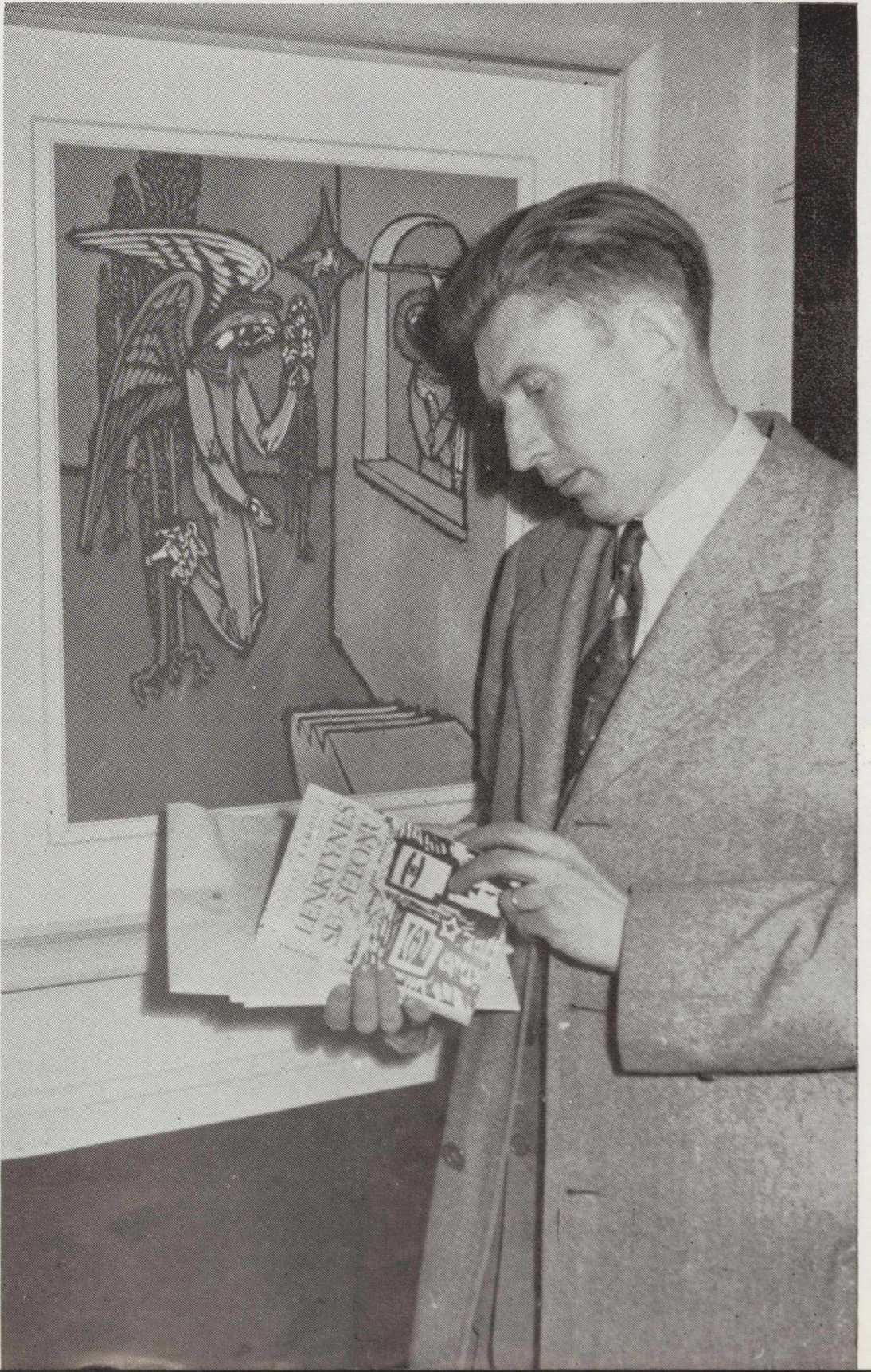
Vladas Ramojus, *Lenktynės su šėtonu*. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, 1956. 292 psl. \$3.50. Viršelį piešė V. O. Virkau.

VLADAS RAMOJUS, Chicago, Ill., knygos „Lenktynės su šėtonu“ autorius.

Vladas Ramojus (jauno vabalninkiečio literato slapyvardis) yra pasitraukęs iš Lietuvos su ginklu rankoje, dalyvaudamas šiaurinės Lietuvos daliniuose, kurie nuolatinėje rezistencijoje buvo nublokšti iki Danijos. Knyga „Lenktynės su šėtonu“ yra vienas iš retų Lietuvos kario beviltiškos odisejos II pasauliniam kare dokumentų. Ji pilna šiurpios ir nuolatinės komunistinio šėtono grėsmės, tyros tėvynės ir motinos meilės, spontaniško pasiaukojimo ir kartaus liūdesio bei nusivilimo, susitikus su demokratinio pasaulio atstovais, kurie didįjį mirties nešėją laiko savo sąjungininku.

Knygos faktai ir asmenys tikri, tik žmonių vardai saugumo sumetimais kartais pakeisti, nors daugelis nuo komunistinės grėsmės yra jau išsivadavę — kaip ir odisejos dalyviai komunistų pagauti ir pakarti ar žuvę kovos lauke, gi herojus Vytautas, su kuriuo prasideda knygos veiksmas, išstremtas 25 metams į Vorkutą...

VLADAS RAMOJUS, Chicago, Ill., author of „Race with the Devil“, a book describing Lithuanian resistance against the encroaching Communists.

CICERO LIETUVIŲ KOLONIJA

EDV. ŠULAITIS, Cicero, Ill.

Važiuojant nuo Chicagos didmiesčio į vakarų pusę, pasiekiamas Cicero miestas, įkurtas 1857 metais, šiuo metu turintis apie 68,000 gyventojų. Iš šio skaičiaus apie 4,000 sudaro lietuviai. Jie čia pradėjo spieštis šio šimtmečio pradžioje ir 1905-6 m. davė užuomazgą lietuviškai kolonijai. Bet organizuoto lietuvių veikimo pradžia yra laikomi 1909-10 metai, kada buvo pradėta rūpintis religinio ir kartu kultūrinio židinio organizavimu — lietuviškos parapijos steigimu.

Šv. Antano parapija

1910 m. rugpjūčio mėn. 9 d. čia buvo nupirkta žemės sklypas, kur vėliau išaugo laikinoji bažnyčia ir kartu mokykla. 1911 m. į naujai įkurtą parapiją paskiriamas pirmasis lietuvis kunigas — kun. A. Ežerskis, kurį 1918 m. pakeitė kun. H. J. Vaičiūnas. Šio rūpesčiu buvo padidintas parapijos pastatas ir pastatyta nauja bažnyčia, 1926 m. pašventinta Šv. Antano vardu. 1940 m., mirus darbščiajam kun. H. J. Vaičiūnui, klebonu buvo atkeltas kun. Ignas Albavičius, kuris talkinamas kunigų S. Perausko, V. Urbos, S. Gaučio ir P. Patlabos, iki šiai dienai sumaniai tvarko parapiją.

Pažvelgus į 1955 metus, kurie parapijai buvo sukaktuviniai (45 nuo jos užuomazgos), joje turėta 4,000 registruotų ir neregistruotų parapičių, lankiusių parapijos bažnyčią. Tais pačiais metais parapijos mokykloje mokėsi 417 mokinių.

Krikštų tais metais parapija tu-

Senatorius Paul Douglas, Ill., rodo prel. Ignui Albavičiui, Cicero, Ill., Šv. Antano parap. klebonui, Kongreso oficialų leidinį — Congressional Record (Vasario 16 d. laidą), kurio pirmame psl. atspausa prel. Albavičiaus malda, kurią jis atkalbėjo Vasario 16 dienos Senato sesiją pradedant. Senato vadovybė įteikė prelatui ir tą JAV vėliavą, kuri plevėsavo virš kapitoliaus Lietuvos Nepriklausomybės dieną.

Sen. Paul Douglas of Illinois shows Msgr. I. Albavičius copy of Congressional Record (Feb. 16) in which latter's prayer before Senate was printed. Msgr. Albavičius is pastor of Cicero's St. Anthony's Lithuanian church.

APAČIOJ:

1. Šv. Antano Taupymo. ir ..Skolinimo B-vės pastatas, Cicero, Ill. Foto E. Šulaitis

BOTTOM, left to right

2. Cicero lietuvių choras, vadovaujamas J. Kreivėno (sėdi vidury).

1. St. Anthony's Savings & Loan Building Cicero, Ill.

2. Lithuanian choir of Cicero, Ill. Choir-master is J. Kreivėnas (seated, center).

AL Bendruomenės Cicero Apylinkės buv. valdyba. Stovi iš k. į d.: Z. Ašoklis, A. Kukutis, P. Maldeikis; sėdi: J. Jonauskienė ir U. Švedas.
FORMER OFFICERS of the Lithuanian American Community, Cicero, Illinois.

Šv. Antano parap. liet. bažnyčia, Cicero, Ill.
St. Anthony's Lith. parish church, Cicero.

rėjo 138, atsivertimų 6, mirimų 74, sutuoktinių 47, Pirmąją Komunią priėmė 65.

Draugijos ir organizacijos

Cicerioje veikia nemaža bažnytinė, kultūrinė, pašalpinių, labdaros, apdraudos ir profesinių draugijų bei organizacijų.

Iš bažnytinė draugijų paminėtinos: Maldos Apaštalavimo, Tretininkų, Gyvojo Rožančiaus, šv. Jėzaus Vardo, Sodanliečių. Kultūrinių draugijų bei šiaip sambūrių tarpe yra: Cicerio lietuvių mišrus choras, Dramos mėgėjų būrelis, Tautinių šokių grupė.

Pašalpinių draugijų taip pat esama nemaža: Sopulingosios Dievo Motinos Moterų ir Mergaičių Draugystė, Visų šventųjų Draugystė, šv. Antano Draugystė, Lietuvos Kareivių Draugystė, Raudonosios Rožės klubas ir 3 Moterų kuopos.

Labdaros darbe talkininkauja šios draugijos ar sambūriai: BALFO 14-tas skyrius, Labdarių kuopa, Marijonų Bendradarbių skyrius, šv. Kazimiero Seserų Rėmėjų būrelis, Saleziečių Rėmėjų būrelis ir 3 Vasario 16 gimnazijos Rėmėjų būreliai.

Apdraudos vienetų čia veikia: LRKSA ir SLA po vieną kuopą; jaunimo — Vyčių kuopa, du ateitininkų būreliai ir dvi skautų bei skaučių draugovės; profesinių — Namų savininkų klubas ir šv. Antano Namų savininkų klubas.

Skyriumi tenka paminėti vieną iš jaunimausių, bet veiklią organizaciją, — AL Bendruomenės Cicero apylinkę, kurios valdybos pirm. yra J. švedas. Jos rūpesčiu yra rengiami įvairūs minėjimai, parengimai ir pan. Taip pat ji išlaiko Cicero lietuvių biblioteką, kuri yra bene vienišesnė Chicagos apylinkėje (biblioteką tvarko poetė Gražina Tulauskaitė Babrauskienė).

Lietuvių įstaigos, verslininkai

Iš liet. įstaigų labiausiai išsiskiria šv. Antano Taupymo ir Skolinimo Bendrovė, įsteigta 1922. Ji dabartiniu metu yra išaugusi į tvirtą bendrovę, kuri patarnauja dideliame Cicero lietuvių ir kitataučių skaičiui. Tai buvo pasiekta b-vės direktoriaus ir reikalų vedėjo Juozo Gribausko, čia daugelį metų dirbančio, sumanumu. Paskutiniu metu įstaigos pastatas gražiai atnaujintas.

Pavienių verslo žmonių tarpe išsiskiria: A. Bernadišius, A. Vasaitis, A. Petkus, P. Putrimas, dr. F. V. Kaunas, dr. P. Kisielius, dr. F. Talat-Kelpša, J. Budrikas, E. Stangenbergas, B. Dunda, T. Kazimieraitis, A. Dapkus, B. Diržius ir kt.

Kultūrininkai

Cicerioje netrūksta ir kultūrininkų. Daugumas jų, ypač rašytojai, išeina iš "parapijos ribų". Čia gyvena Rašytojų Draugijos pirm. B. Babrauskas ir jo žmona poetė Gražina Tulauskaitė, daugelio beletristikos knygų autorius Aloyzas Baronas, poetė J. Augustaitytė Vaičiūnienė ir kt. Cicerioje yra ir Kultūros Fondo centras, kur gyvena jo pirm. J. Kreivėnas, muzikos srities darbuotojas, "Muzikos žinių" redaktorius. Čia gyvena dail. J. Pautienius, žurnalistas dr. K. Sruoga, skautų veikėja O. Zailskienė, senosios kartos veikėjas K. Deveikis ir kt.

LITERATŪROS VAKARO, surengto Vasario 16 gimnazijos Diepholze, 1951 metų rudenį, svečiai ir mokytojai. Nuotraukoje matyti programos dalyviai: Dr. Vydūnas, Vl. Presčiūnaitė-Brazaitienė, Antanas Giedrius, vėliau buvęs gimnazijos direktorium.

GUESTS AND TEACHERS at a literary evening presented by the Feb. 16 High School, Liepholz, Germany, 1951.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS pirmasis direktorius dr. A. Palaitis (kairėje) su bendradarbiais: mokyt. ir ūkio vedėju inž. A. Bimbiriu, dabar gyv. Los Angeles, Calif., ir gimnazijos raštinės vedėju M. Teiserskiu, 1950 — 1951 mokslo metais mokytojų kambaryje.

DR. A. PALAITIS (left), first director of the February 16 High School in Diepholz, Germany, with other school personnel.

LIETUVIŠKUMO SALA Vokietijoje

DR. A. PALAITIS, Racine, Wis.

Lygiai prieš penkerius metus, kai buvo surengtos gimn. įkurtuvės, man tuo metu teko būti gimnazijos vadovybėje. Prieš tai buvo laikai, kada liet. bendruomenė Vokietijoje turėjo per 20 gimnazijų, 7-nias profesines mokyklas, apie 97 pradžios mokyklas ir daugybę vaikų darželių. Pasibaigus UNROS ir vėliau IRO organizacijų veiklai, visiškai pakitę Vokietijoje gyvenimo sąlygoms, smarkiai pakitę mūsų mūsų nenaudai ir visam mūsų švietimui: ligi to laiko gražiai ir pavyzdinčiai veikęs, sugriuvo, nes nebebuvo galimybių jam išlaikyti.

PLB Vokietijos Krašto valdyba susirūpino išlaikyti bent vieną aukštesnę mokyklą. Ji numatė Diepholzo gimnaziją, kurią reikėjo perorganizuoti, atkurti ir pritaikyti prie naujai susidariusių gyvenimo sąlygų Vokietijoje. Tai buvo nelengvas darbas. Dėl kiekvieno dalyko reikėjo šimtus kartų klabenti vokiečių įstaigų duris, rodyti daug lankstumo ir išnaudoti įvairiausias progas. Nebuvo lėšų nei mokytojams algoms mokėti, nei mokiniams išlaikyti. Reikėjo steigti bendrą, nebuvo patalpų. Neturėjo tik gerų norų, valios ir ryžto.

Gimnaziją organizuojant daugiau

sia pasidarbavo Vokietijos Krašto valdybos LB pirm. inž. Pr. Zundė ir švietimo inspektorius Pr. Karalius. Direktorium pakvietė mane.

Pirmiausia teko rūpintis mokinių sutraukimu, sudarymu reikalingo mokytojų kadro ir kiek galima plačiau paskleisti tarp pasaulio lietuvių gimnazijos rėmėjų idėją, visur prašant steigti būrelius gimnazijai remti.

Mokinių skaičius pasiekė šimto, mokytojų susidarė jau 11., patalpos buvo atremontuotos, o į paleistą mintį steigti rėmėjų būrelius, po visas JAV-bes išsisklaidę lietuviai labai palankiai atsiliepė.

Netrukus pradėta rengtis gimnazijos įkurtuvių šventei, prie kurios surengimo darbų daug prisidėjo dainų mokytojas Janonis, paruošęs chorą, mokyt. Skripstūnaitė, parengusi tautinius šokius, ir kt. mokytojai.

Šventė sutraukė daug lietuvių ir vokiečių. Joje dalyvavo ir kalbas pasakė Bonnos vyriausybės ministras, rataras ir kiti aukšti vokiečių valdžios pareigūnai, Vliko pirm. prel. Krupavičius, dr. Vydūnas, Balfo atstovas J. Valaitis, inž. Zundė ir kt. Dalyvavo Vokiečių laikr. reporterių ir vienos filmos b-vės atstovai,

kurie svarbesnes šventės dalis nufilmavo ir vėliau Vokietijos kinuose rodė. Šios šventės metu gimnazija pavadinta Vasario 16 vardu, ir kaip tokią man ją Vliko pirmininkas prel. Krupavičius iškilmingai perdavė.

Nuo to laiko ši mokslo įstaiga pradeda stiprėti ir augti. Dar pažymėtini du didesni gimnazijos parengimai tais pačiais metais, kurie gerokai prisidėjo prie jos vardo išgarsinimo, — tai literatūros vakaras,

NUKELTA | 18 PSL.

Vasario 16 gimnazijos skautai 1951 m. per Sekminių atostogas stovyklauja ir "kepa" duoną. Kartu matyti mok. inž. Bimbiris. SCOUTING PARTY from the Feb. 16 High School in Germany, 1951, cook food over open fire.

JONAS RIMŠA

Motina su kūdikiu / Mother with Child, 1955

JONAS RIMŠA

Kūmutės / Gossips, 1953

JONAS RIMŠA

Procesija / Procession

JONAS RIMŠA

Motinystė / Motherhood, fragment

Dailininkas Jonas Rimša

KAROLĖ PAŽĖRAITĖ, Sao Palo

Dailininkas Jonas Rimša pirmąją savo darbų parodą surengė 1935 m. Buenos Airėse, Argentinoje. Pietų Amerikoje jis gyvena ir kuria iki šio'ei, kaip laikraščio "La Noche" (1946.II.6) kritikas rašo, tapdamas menininku, kuriame "glūdi Amerikos genijus".

Jono Rimšos gyvenimo kelias išklotas erškėčiais. Teko jam matyti bado šmėklą, teko ir po atviru dangum miegoti. Tačiau jo nepalaužiamą valia veda jį į grožio pasaulį. Jį traukia tropikų miškai, jų egzotika. Tai atranda jis Bolivijoje, aimarų (civilizuotų indėnų) tautoje ir mistišką džiunglių egzotiką, atitinkančią jo dvasinį pasaulį.

1937 m. jis suruošia savo paveikslų parodą La Paz mieste, Bolivijoje. Žurnalas "Rumba" tarp kitko rašo: "Rimša beveik nuolat šypsosi švel-

nia ir širdinga šypsena. Kalba taip pat švelniai, aiškiai, ramiais žodžiais. Be mostų. Mina santūri ir paprasta. Nėra staigumo, nei karštumo jo asmenyje... Ir jo kūryba tokia pat, be egzaltacijos, bet su augčiausio grožio ir absoliutaus tobulo išraiška. Jo technika išbaigta. Jo darbų atlikimas eina tiesia kryptimi, kuri iš lengvo ryškėja nuo mažesnių iki didelio šviesaus ir genialaus brūkšnio. Tai natūralus, galingas ir žavus kelias, tai žvaigždžių kelias. Kolorite jaučiamas kultūringo žmogaus švelnumas, tikrumas, santūra... Jo indėnai sutaurinti, kaip tik dėl to žmogiškumo pajautimo, kurį galėjo sugauti giliai suprantančių ir išlavintų europiečių mentalitetu... Savo akvareliniuose peizažuose Rimša be galo puikus. Bet kur labiausiai pasireiškia lietu-

vio dailininko gilus ir didelis temperamentas, tai pieštuku pieštuose darbuose, į kuriuos jis įdėjo kaitrų savo dvasios jausmą, kuris kuone metafizinis, tikriau apeiginis. Jų savitoje ir nepaprastoje technikoje glūdi visas originalumas, žavingojo lietuvi dailininko menas. Tie paveiksai turi savyje viduramžių simbolizmo. Galėtų jie tikti Dieviškosios Komedijos iliustravimui... Tai lietuviškai atkurtas Dante ir vel perkurtas indėniškai - aimariškai. Kiekvienas šių didingų kūrinių, tai lyg rimties himnas, lyg iškilminga giesmė, kuri kyla galingais aldaais tarp gotiškos katedros skliautų."

Tais pat metais, atidarant Rimšos parodą Buenos Airėse, meno kritikas Alejandro de Isusi per radiją apie Rimšos kūrybą pasakė: "Antai pakalnėn leidžiasi indėnų procesija. Jų drabužiai, tai varšų simfonija. Tos žmogystos puikiai derinasi su jaudinančiu pasakišku vaizdu... Ten gyvena lietuvis dailininkas Jonas Rimša ilgus mėnesius. Ten jis matė viską ir viską sudėjo į savo drobes. Domina, jaudina, skaiština žmogų šitos jo slėpiningos drobės. Jonas Rimša yra susivienijęs su gamta..."

Tai kūryba skaisti ir gryna, kaip Viešpaties Tarnas. Garbinga kaip indėno duona... Daugelyje Rimšos gamtovaizdžių slypi vienuma ir poezija. Medžiai budi, lyg vaidilos, saugodami tikrovę. Medžiai švelniai ir išraižytai kamienais virpa erdvėje saulėtą ir kaitrią valandą, kada lašas po lašo varva pušų sakai... Žiūrėkite, klausykite: anuo šlaitu leidžiasi melsdamiesi aimarai. Tai Rimšos vaikai, kurie keliauja vieškelį į garbę."

Kiti laikraščiai pastebi, kad Rimšos paveikslams būdinga ritmas ir harmonija. Meno kritikai Bolivijoje pripažino, kad Rimša įnešė naują srovę mene, taip vadinamą "rimšizma". Jam pirmam pasisekė savo paveiksluose atskleisti nuostabią Bolivijos plokštakalnio gamtą ir šios egzotiškos šalies žmonių dvasios pasaulį. "El Diario" pabrėžė, kad Rimša indėnišką motyvą pagavo ir iškėlė su daug gyvesniu koloritu ir tikslumu, negu patys amerikiečiai.

Rimša, tobulindamas jam būdingą apskritos linijos ritmą bei spalvų gamą, ligi šių metų turėjo keletą kūrybos posūkių. Jo savotišką kūrybos kryptį sunku priskirti prie ku-

rios dailės pakraipos. Jis yra modernistas, taip, bet be "moderniškų" triukų, toli nuėjęs savo individualiu keliu. Jis eina paraleliai su modernistais, kaip Picasso, Matisse, Dufy ar Rouault, tačiau turi savo originalų kelią. Modernistai atidengė kelią į naują meno pasaulį, bet tą pasaulį kiekvienas dailininkas turi surasti individualiai, kūrybiškai, niekeno nevaržomas.

Rimša kas dveji metai suruošia parodą, o kartais ir dažniau. Jo parodų buvo Argentinoje, Bolivijoje, Brazilijoje, Peru ir Čilėje. Prieš trejetą metų Rio de Janeiro spauda apie jį rašė, kaip apie triumfuojančią garsenybę su užburta palete.

Jono Rimšos paveiksai išsisklaidę po daugelį šalių. Vien Š. Amerikoje jų yra virš 20. Jie pasiekė Europą ir Australiją. Paveikslų pirkėjai jis išduoda nuosavybės raštą, atspausdintą ant blanko su Lietuvos tautine vėliava ir antspaudu: Lietuvis Dailininkas Jonas Rimša.

J. RIMŠOS foto nuotrauką žiūr. 26 psl.

Jonas Rimša

Šokėjos/Dancers, 1955

Balfas dalina dovanas

Jie džiaugiasi kiekvienu menku daiktu, nes jie nieko daugiau neturi be pasitikėjimo geros širdies savo tautiečiais, kurie jau įsikūrę. Čia matome Balfo pirm. kan. Končių, dalinantį drabužius ir maistą vaikučiams ir seneliams Vokietijoje.

BALF charitable organization aids Lithuanian needy in Germany. Here Msgr. Dr. J. Končius, head of BALF, distributes packages to young and old in Germany.

Balfo centre Balfo pirm. kan. Končius (vidury) su Balfo tarnautojai: Muenchene. Iš k. į d. įgaliotinis J. Rugienis, sekretorė šaipos reikalams E. Kairienė ir sekretorė emigracijos reik. A. G. irienė.
BALF head Msgr. Dr. J. B. Končius (center) with other BALF officials in Muenchen.

Inž. dr. L. Bajoriūnas ima ALRKF jaunimo stovyklavietės topografinę nuotrauką; šalia stovi arch. Edm. Arbas, kuris rengia stovyklos išplanavimą.

Eng. L. Bajoriūnas takes topographical survey of site for new Lith. youth camp.

STOVYKLA JAUNIMUI

VEIDAI IR VAIZDAI

ALRK Federacijos įsigytos jaunimo stovyklos vaizdas iš plokštakalnio ežero link. Tai yra 228,6 akrų ūkis, Michigan valstijoje, Washtenaw apskrity, 5 mylios į vakarus nuo Manchester, Mich, prie 11 kelio.

Nuotoliai: nuo Chicagos 220 mylių, nuo Clevelando 180 ir nuo Detroito 63.

Ūkis yra kalnelių ir ežerų aplinkoje, turi ežeriuką, vietomis 30 pėdų gilumo. Aptvarkius, bus įrengtos maudynės, bus daug vietos sportui ir vasaros bei žiemos pramogoms.

Nek. Šv. Mergelės Marijos Prasidėjimo seserys iš bažnytinės vyriausybės gavo leidimą čia įsikurti ir įrengti koplyčią.

Stovyklos Statybos komiteto pirm. yra inž. J. Mikaila, 16870 Stoepel, Detroit 21, Mich. Federacijos įgaliotinis stovyklos reikalams: kun. B. Dagilis, 3664 Trumbull Ave., Detroit, Mich.

Vietovę lanko (iš kairės): Viktoras Paūnas, Cleveland, Ohio, Pranas Polteraitis, Detroit, Mich., Simas Laniauskas, Clevelando Globos komiteto pirm., kun. Petras Pataba, Chicago, Ill., dr. Adolfas Damušis, Federacijos pirm., Juozas Mikaila, Detroit, Mich., moksleivis, inž. Jurgis Mikaila, stovykos statybos kom. pirm., inž. Viktoras Neudžius, Chicagos Globos kom. reik. ved., kun. Br. Dagilis, Fed. įgaliotinis, arch. Edm. Arbas, Detroit, Mich.

ALRK Federation youth camp in Michigan. Recently purchased site has spacious grounds and will have recreation facilities for youth in winter and summer. Here visitors inspect location.

Vokietijos LB Kr. valdyba

P. L. Bendruomenės Vokietijos Krašto valdybos nariai, iš k. į d.: J. Glemža, išdininkas, Pr. Zundė, pirmininkas, E. Simonaitis, vicepirm.; stovi: J. Apyrubis, narys, kun. dr. J. Aviža, sekr. OFFICERS of the German section of the Lithuanian Community.

Strazdelis Detroite

"Prieš Srovę" vaidinimo III veiksmas (korimo scena). Iš k. į d.: Jukna — A. Gubilas, Palšovskis — St. Geldauskas: "Broliai pasigailėkit seno medžiotojo!", Kliauga — A. Barakauskas, Kirdziukas — A. Pesys, Graineviskis — K. Gričius, Baužaragis — A. Jarašiūnas, Strazdelis — V. Žebertavičius, Daugaila — V. Jocy, Bausytė — D. Mikaitė. HANGING SCENE in 3rd act of "Against the Tide". Play was staged in Detroit, Mich.

1. **Hamiltono** moksleivių ateitininkų grupė, pasirengusi tautiniams šokiams. I eil. iš k. į d.: G. Latauskaitė, L. Bakaitytė, N. Latauskaitė; stovi: D. Prunskytė ir L. Virbickaitė. Foto A. Juraitis

2. **Omahoje, Nebr.**, Vasario 16 D. Veličkos parengtas ir pastatytas vaizdelis "Aš nenukrisiu prarajon", kuriame vaizduojami vienos šeimos emigracijos vargai. Iš k. į d.: J. Druktenienė, J. Druktenytė, vaidinusi dukters rolę, G. Velička, vaidinęs šeimos tėvą. Foto K. L. Musteikis

3. **Diepholze**, Vokietijoje, šiais metais paskutinį kartą atšvęstoje Vasario 16 minėjime programą gražiai atliko jaunieji ir mažieji, kurių čia matome dvi mažiausias.

LEFT TO RIGHT, opposite

1. Student Ateitininkai of Hamilton get set for folk dancing. Foto A. Juraitis

2. Drama group in Omaha, Nebr., gave play on Feb. 16. Little girl played principal part.

3. Lithuanian tots who took part in Lith. Independence Day program in Diepholz.

M. Venis

Senosios kartos veikėjas, Boston, Mass., šiais metais sulaukia 78 metų. Jis yra daug pasidarbavęs lietuviškiems ir katalikiškoms reikalams. Šiuo metu dirba viename South Bostono banke kurjeriu.

MYKOLAS VENIS, active Lithuanian Catholic in Boston, Mass. He will be 78 years old this year.

Lietuviai Brazilijoje

Lietuvių Sąjunga Brazilijoje, Sao Paulo. Vidury sėdi S-gos garbės pirm. Lietuvos konsulas A. Polišaitis; dešinė pusėje, gale, už moterų, pilka eilute — praėjusių metų pirmininkas kap. J. Čiuvinskas. Sąjunga globoja Dr. V. Kudirkos vardo mokyklą, Mokoje, Dr. Basanavičiaus vardo mokyklą, Vilą Anastasio, ir Vytauto mokyklą Vila Beloje.

LITHUANIAN COUNCIL functionaries of Sao Paulo, Brasil.

Foto Stasys Maželis

Liet. sala Vokietijoje

ATKELTA IŠ 13 PSL.

sutraukęs visus žymesnius Vokietijoje gyvenančius lietuvius ir daug vokiečių pareigūnų, ir anglų kalba vakaras, suruoštas specialiai anglų skautams, karitui ir kt. anglų ir amerikiečių organizacijoms Vokietijoje, gerokai prisidėjusioms prie šios mokyklos rėmimo. Vakara suorganizavo anglų k. dėstytojos I. Skirpstūnaitė ir Skvirblienė.

Mokiniai pradėjo gražiai reikštis organizacinę veiklą: veikė skautai, ateitininkai, evangelikų mokinių ratelis.

Į pedagogų taryboje buvo: E. Krygeienė, I. Skirpstūnaitė, Skvirblienė, kun. Girčius, Dirvelis, A. Bimbiris, Vadopalas, A. Mikalkevičius, Stauskas, Gešventas.

Netrukus gimnazija virto tikra lietuviškumo sala Vokietijoje. Tautinis auklėjimas ir visose srityse lietuviška dvasia augo ir plito.

Šiandieną gimnazija turi savo namus, jos vardas yra tinkamą aukštumoj, mokinių skaičius artėjęs 200. Visa tai buvo galima pasiekti tik dosnių jos rėmėjų dėka. Jų, plataus pasaulio lietuvių, rankose yra ir gimnazijos ateitis. Ji laukia ir tavo paramos, mielas skaitytojaus.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Lithuanian Folk Songs in the United States. Recorded and annotated by Jonas Balys. Monograph Series of the Ethnic Folkway Library. Folkways Records Service Corp., N. Y. \$5.95.

Prof. Vaclovui Biržiškai atminti. Leidinys laidotuvių proga. V. B. gyvenimo ir darbų datos, pasakytos kalbos laidojant, eilėraščiai. 1956.

Mykolas Biržiška, **Senasis Vilniaus universitetas.** Vardų ir veiklų atranka. Nidos knygos klubo leidinys. 178 psl.

Stasys Džiugas, **Keturi valdovai.** Pasaka mažiesiems. Ilustracijos dail. V. Stančikaitės. 32 psl. Kietais viršeliais.

Literatūros Lankai. Nr. 6. Neperiodinis poezijos, prozos ir kritikos žodis. 1955. \$1.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis, Realtor
Phone: NO - 41733
2643 Griffith Park Blvd.,
Los Angeles, Calif.

Noriai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokią turtą; gauti paskolas. Atlieka notaro darbus.

Bendradarbiai:

B. Budriūnas • P. V. Raulinaitis

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Lietuvių bendrovė
OVERSEAS CARGO CO.,

atstovaujanti didelę anglų firmą HAS KOB Ltd., Londone, siunčia į Lietuvą ir kitus kraštus siuntinius su vilnonėmis medžiagomis, maištu, avalyne, vaistais ir kit. 100% garantija — pilnas draudimas. Visus reikalingus mokesčius sumoka siuntėjas, gavėjui mokėti nieko nereikia. Siuntiniai siunčiami iš Londono, Anglijos, tad labai greitas pristatymas.

Prašykite mus į Lietuvą siunčiamų gėrybių sąrašą:

Overseas Cargo Company
4426 S. Rockwell St.,
Chicago 32, Ill.
Tel.: YArds 7-4337

Studentija ant gero...

ATKELTA IŠ 11 PSL.

mažiau lietuviškoje veikloje, palyginus su tais, kurie vidurinį mokslą yra baigę Lietuvoje ar tremty, Europoje?

— Atrodo, kad žymesnio skirtumo nematyti.

— Ar buvo klausta dėl grįžimo į nepriklausomą Lietuvą? Kaip studentai pasisako dėl grįžimo į laisvą ir nepriklausomą Lietuvą?

— Virš 90 procentų aiškiai pasisako už grįžimą, likutis — nepareiškęs savo nuomonės ar apsisprendęs iš J. A. V-bių niekur nebejudėti.

— Ar studentų nuomone amerikiečiai gerai orientuojasi Lietuvos reikalais?

— Beveik visi unisonu šaukia, kad amerikiečiai labai menkai težino apie Lietuvą ir jos dabartines kančias. Didelė dalis pasisako už gero angliško informacinio leidinio apie Lietuvą leidimą, už išleidimą 1 ar 2 tomų angliškos liuanistinės enciklopedijos. Studentų nuomone, visa tai turėtų finansuoti LB, ALT, LLK, Kultūros Fondas, biznierių ar kitos grupės. Be to, apie 47% pasisako už tai, kad tam reikalui būtų skiriama suma iš Nepriklausomos Lietuvos išteklų fondo.

— Komisijoje matome įvairių grupių asmenų; ar sklandžiai vyksta darbas?

— Vyko ir vyksta pilnas sutarimas ir darnus darbas. Iki šiol daryti nutarimai buvo priimti visais balsais. Rezultatų suvedime ginčų, rodos, nė būti negali; skaičiai kalba atvirai ir tiesiai.

— Ar laikote šį studentų opinių tyrimo darbą pavykusiu ir ar jis bus tesiamas ir ateity?

— Ši studijų komisija buvo sudaryta dabartinės Centro valdybos. Mūsų komisijos kadencija baigiasi su šiais mokslo metais. Tyrinėjimas pavykęs: surinkta vertingos ir įdomios medžiagos. Savo darbą baigsiame oficialiai tyrimo davinius pa-

LIETUVIŲ STUDENTŲ SĄJUNGOS JAV-se Studijų Komisijos nariai (iš kairės į dešinę): Vladas Muchlia- Miklius, sekr. Ina Bertulytė, pirm. Leonardas Valiukas, Danguolė Pulkauninkaitė, Rimtautas Dabšys ir Centro Valdybos sekr. Antanas Dundzila. Žiūr. pasikalbėjimą su komisijos pirm. Valiuku ("Studentija ant gero kelio", 10, 11 ir šiame psl.)

MEMBERS of a special committee of the American Lithuanian Student's Association. This committee has made an extensive study among all the members of the association all over the country on their attachment to the land of their fathers, its language, literature and culture. L. Valiukas, (3rd from the left) chairman of this special committee and a graduate student at the University of Southern California, discloses some of the startling findings of this study in an interview on page 10.

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— Michael Surwill, Burbank, Calif., pirmas atsiliopė į LD knygų išpardavimo vauž, užsisakydamas Šapokos Lithuania Through the Ages ir Beliajaus The Evening Song.

— Konsulo dr. J. J. Bielskio 65 metų sukaktį gražiai paminėjo "The Prudential Western Scene", March, No. 3, įdėdamas lietuviškai įvardintą rašinį "Sveikinam", dvi nuotraukas ir Gedimino ordino piešinį.

— L. Briedžiui, Los Angeles, Calif., senatorius Patrick J. Hillings parašė padėkos laišką už nusiųstas foto nuotraukas iš jo lankymosi ir paskaitos Los Angeles lietuvių Vasario 16 minėjime.

— Skaitytojos iš New Jersey, Izabelė Dilienė, East Orange, ir Ona Gudienė, West Orange, keliaudamos po Ameriką, apsilankė LD redakcijoje ir spaustuve ir susipažino, kaip spausdinamas žurnalas.

— Dail. A. Kairys, Sao Paulo, Brasil, atvyksta gyventi į JAV-bes. Jam su šeima garantijas išrašė žinoma menininkų globė-

skelbdami. Vienas kitas iš komisijos narių bei studentų tarpo yra jau pasiūlygę parašyti vienu ar kitu klausimu net išsamesnį darbą, pasinaudojant anketos medžiaga.

— Jūsų žinioj buvo atviras ir plačiai apimtas studento pasisakymas, ką Jūs galėtumėt pasakyti arba ką trumpai charakterizuotumėt lietuvi studentą J. A. V-se?

— Studentas stovi ant gero kelio. Lietuviškajame gyvenime jis galėtų savo žingsnį paspartinti, įnešdamas į lietuvių veiklą ir organizacijas amerikietiško šviežumo, judrumo ir išradinumo.

ja Pr. Lapienė, Stony Brook, N. Y.

— Los Angeles Scenos Mėgėjų Sambūrio, kuriam vadovauja D. Mitkienė, bal. 8 d. statytas "Atžalynas" praėjo sėkmingai. Veikalą režisavo S. Makarevičius.

— Onos Karanauskaitės, Los Angeles, Calif., sutuoktuvės su Eimantu Grikavičium įvyksta bal. 21 d. Šv. Kazimiero liet. parap. bažnyčioje..

— L. Meyer, 244 Fernon St., Philadelphia, Pa., besidomintiems filatelija duoda patarimų ir gali painformuoti apie Stamp Club of Philadelphia veiklą.

• SKAITYTOJŲ LAIŠKAI •

Dar vienas lietuvis Vorkutos orkestre

...Vorkutos nuotraukoje pats dešinysis man pažįstamas — tai buvęs mano vargonininkas ir "Pavasario" orkestro vedėjas Orlikas. Tai buvo geras ir gabus vaikinąs Gelgaudiškyje.

K. Jr. R.
Custer, Mich.

Pirmas džiunglėse

Lietuvis rašo iš Afrikos džiunglių: (Dienos)manau, kad bus pirmas žurnalas lietuvių kalba patekęs į šį kraštą. Vienintelė proga man pavartoti lietuvių kalbą tai tik skaitant Lietuvių Dienas. Taip pat ir mano bendradarbiai (amerikiečiai) mielai skaito straipsnius anglų kalba, esančius L. Dienose

Apolinaris Sajus,
Gambia, West Africa

THIS WAS HARVEST TIME IN PRE-WAR LITHUANIA. The entire family lent a hand in mowing the crop. Such farmsteads as this are a thing of the past in the Soviet Lithuania of today, where private land is collectivized into kolchozes. The farmer who worked and owned land was denounced as a bourgeois and an enemy of the state and he and his family were deported to a slave labor camp in Asiatic Russia. (See article and letters

below describing the lot of the deported.)

Photo V. Augustinas

NAUJAKURIO SODYBA Nepriklausomoje Lietuvoje. Prie namų dar jaunas sodelis ir bičių avišiai. Visa šeima — motina, dukterys, tėvas ir senelis — ima vasarojaus derlių. Šiandieną panašios sodybos išdraskytos, o žmonės suvaryti į kolūkius arba ištremti.

Voices Out of the Night

MILTON STARK, Santa Monica, Calif.

After the major Russian deportations from the Baltic States in 1940 and 1944 little was heard or known of the deported, other than that they were arrested in the night and transported in enclosed cattle cars somewhere within the depths of Asiatic Russia. Now, years later, a few voices penetrate the Iron Curtain and reach the ears of the free world.

Letters From The Deported

The handful of letters reaching the outside world from such remote quarters as Kazakstan and Mongolia are full of despair, bewilderment, stoicism. People with families write sparingly and with great caution, since they fear reprisal and disciplinary action. Others, however, who feel that they have lost all that there is to lose in this life, write in detail about conditions in the notorious Soviet penal colonies. It must be understood that the mere writing of a letter is a potentially incriminating act. There is no correspondence between persons in forced labor camps and the outside world we know. Most letters describe barracks living under the most primitive and taxing conditions. The writers express doubt, and understandably so, that their letters will pass the censorship. Some do not. But occasionally it is possible to smuggle out a note.

Significance Of Letters

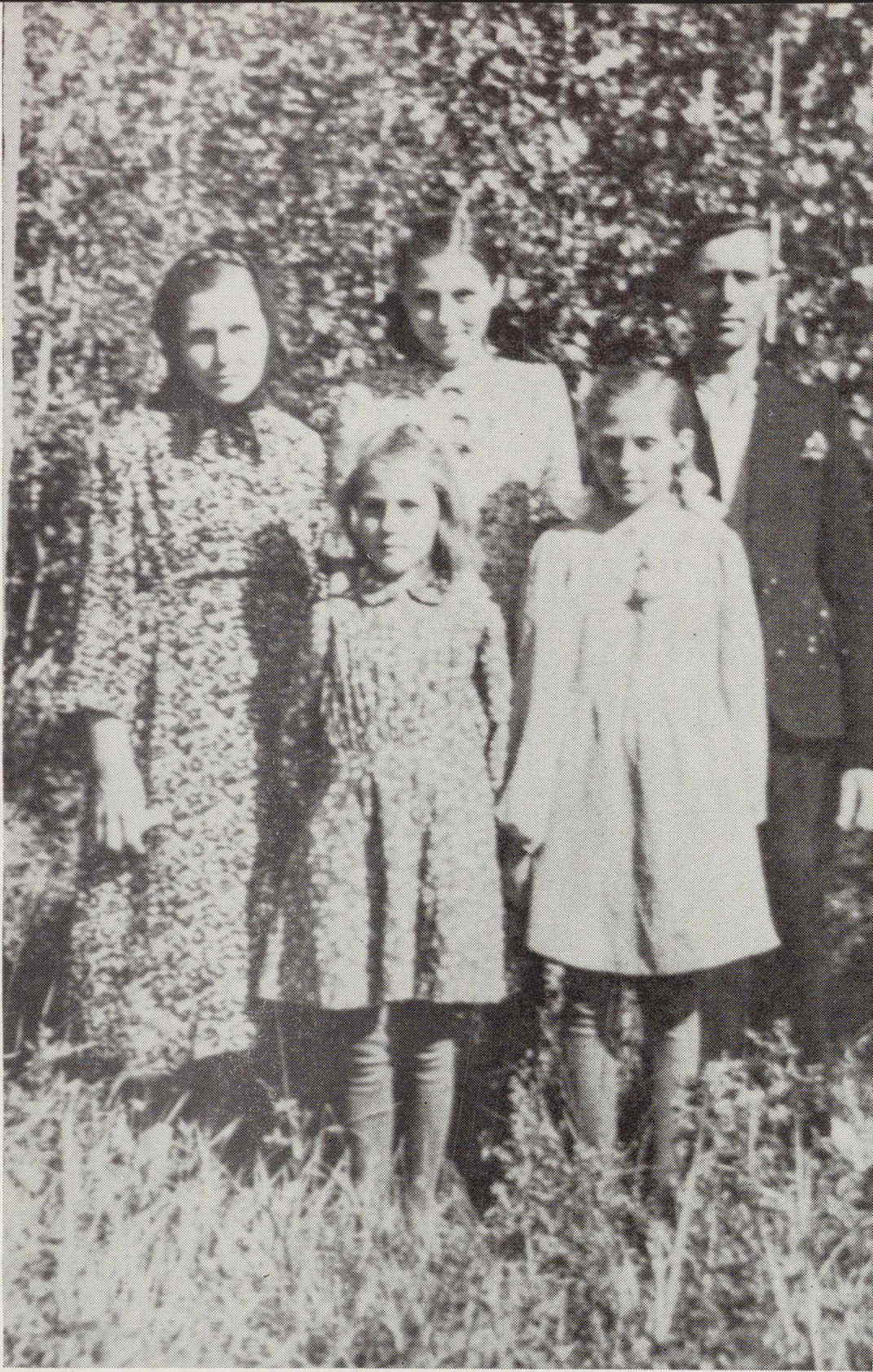
If there was heretofore any doubt as to the fate of the thousands of persons transported from Lithuania, Latvia and Estonia, it is erased now. Pictures, facts, dates, names and addresses bear witness to the whereabouts of neighbors, friends and relatives, uprooted from their homes by the Soviet invaders. Further corroboration is provided by repatriating Germans, who report vast compounds of Baltic citizens in scattered parts of Russia.

American Citizens Held Captive

An undetermined number of deportees are American citizens who returned to the Baltic States prior to 1940-41 and were seized together with Baltic nationals for deportation. These American citizens are prevented from reaching the American consulates in Russia and remain prisoners. Apparently the U. S. Government, powerful as it is, cannot guarantee the safety, rights and wellbeing of its own citizens when they fall into Russian Communist hands.

Other Letters

The demise of Stalin, the Geneva conference, the preaching of coexistence preceded an unprecedented event in the Soviet Union,

THIS FAMILY WAS DEPORTED FROM LITHUANIA TO SIBERIA in 1949 merely because the mother (left) is a citizen of the U. S. Her father is a resident of Chicago at present. She travelled to the American Consulate at Moscow to try to gain entry to the U. S. She was sent to Siberia instead. Her daughters are taught Russian and German in school, but they are fluent in Lithuanian as well. They wrote a letter to their uncle in the U. S. The youngest, Marytė, enclosed a poor Siberian flower and the eldest, Teresėlė, wrote this on the back of the photograph: "Here are our shadows — for a keepsake."

Ši šeima 1949 m. ištremta iš Lietuvos į Sibirą vien už tai, kad jos motina (kairėje) JAV piliētė, (jos tėvas dabar gyvena Chicagoje), buvo nuvykusi į Maskvą, į JAV konsulatą pasirūpinti išvažiuoti į JAV. Vietoj Amerikos, atsidūrė Sibire. Dukterys mokykloje mokomos rusiškai ir vokiškai. Bet jos puikiai rašo ir lietuviškai. Jos atsiuntė laišką dėdei, gyvenančiai Amerikoje. Mažesnioji, Marytė, į laišką įdėjo skurdžią Sibi-ro gėlytę, o vyriausioji, Teresėlė, kitoje šios fotografijos pusėje užrašė:

"Tarp gyvenimo bėgių, gyvybės ir mirties,
Štai mūsų šešėliai — Jums dėl atminties."

the opening of the mails to correspondence. Before, letters from behind the Iron Curtain were a rare event, because identification with persons in Capitalist countries was compromising, and those on this side were likewise conscious of the fact. Now, however, the mails are filled with appeals to relatives in the free world for clothing & medicine. The Russian Communists have apparently relaxed regulations for several reasons, foremost of which is their need of American dollars. Duties on goods sent to the USSR are enormous, exceeding the actual value of the items sent. There is also a campaign afoot to woo refugees back to their homes behind the Iron Curtain, with promise of "all is forgiven" and plenty. Appeals of this sort, unsolicited by the addressees, circle the globe by the thousands. Some addresses were obtained by illegal means, by forced entry into Lithuanian firms and offices in Germany and rifling of

address files. The Communists are also interested in learning who among their citizenry have connections in America and other countries. It is not beyond them to trump up charges of "enemy of the people" against a man unfortunate enough to have relatives abroad.

TWO LETTERS

Forced Labor & Chains in Kazakhstan

The author of this letter is a 70-year-old man now living in Lithuania. Letter arrived in the U. S. through roundabout channels on Jan. 3, 1956.

Dear Boleslavas:

...I was transported to Kazakhstan, to a slave camp, and buried alive. I was held in prison camps from July, 1941 to March, 1944. I didn't serve all of my 5-year sentence at forced labor, as Stalin died and some changes were

made; besides, my leg was frost-bitten. After the operation, I was 70% disabled.

Invalids are not kept in forced labor camps.

I was transferred to the Tiukalinsk region of Omsk as a free settler. I lived there until Sept. 2, 1945. Finally, after a great deal of trouble and hardship, I obtained permission from Moscow to return home. On returning, I found my home and wife, but she died of inflammation of the kidneys in 1947.

Stasys had married in 1941 when I was away from Lithuania. He worked on the farm to keep out of the way. Nevertheless, on Oct. 12, 1948, he was arrested. Beaten and tortured, he was for a long time confined in a psychiatric hospital.

Afterwards, on March 1, 1942, he was sentenced to 25 years in a slave camp; his rights as a citizen were deprived and all his possessions confiscated. To this day he is being held in a camp for the most serious offenders. Every night the prisoners are manacled to posts with steel chains. Windows are barred. All around are heavily armed guards. Escape is impossible.

But since Stalin's death, after April 24, 1954, the regime has relaxed somewhat. In some places the bars have been removed from the windows, chains are not fastened at night. Some of the prisoners are called by name instead of number. In some places they allow prisoners to write as many letters as they want (formerly they allowed only one letter a month)...

Disease is everywhere — scurvy, high blood pressure; in the summer it is dysentery. The fever also tortures a lot of the prisoners. There is no medicine. It's important to have quinine tablets for fever, but there isn't even an aspirin available at any price. Stasys has lived through 7 years of this torture...

As for myself, I returned to my home. They wanted to nationalize it, but I managed to hold on to it. You see, my house has less than 170 cubic meters space. All property in excess of this is taken over by the state. But I must pay 2,000 rubles annual taxes. All the property you left is in disrepair and neglect...

WOMEN FORCED TO WORK

Lithuanian Woman Writes From Mongolian Forests

Dear Brother, Sister-in-law, Aldutė, Robertukas, I and my little daughter greet you from far-away Siberia, from Burriat-Mongolia.

Until 1939 we lived peacefully in Lithuania, but in the summer of 1939 our dear country was occupied by the Russians and our trouble started. The occupants started to put people into prisons and to deport them to Siberia.

In 1941 the Germans came and drove away the Russians from Lithuania. The German, however, is not our brother or relative either. It was not easy for us. They took away our cattle.

In July 1944 the Russians drove away the Germans and again new hardships started, which I am not able to describe here. In May of 1948 they destroyed our family's farm as well and deported me and my little daughter Stasytė to Siberia, Burriat-Mongolia, for forced labor in the forests. Oh, how hard, oh, how awfully sad... Tears day and night.

The forests of Burriat-Mongolia are full of Lithuanian barracks. Lithuanians themselves build these barracks and they live in them.

Burriat-Mongolia is full of Lithuanians. Thousands and thousands of Lithuanians who were landowners were deported. Why? We do not know. People say that we were deported because my husband's father owned land. Now people here say that all Lithuanians will be free to go back to their country. Then I would be able to go back to my little son and my daughter. My son Vytautas and daughter Viola remained in Lithuania. Both of us, my little daughter and I, are in Siberia, 9,000 miles from Lithuania.

In the night our hands and feet ache. Sometimes it seems that I can't go on, but I have to work because I have to feed my little girl. She is now 12 years old.

"So much for this time. I don't want to write any more because I'm not sure that this letter will reach you."

FARM HOUSE in Independent Lithuania.

LIETUVIO ŪKININKO NAMAI Nepriklausomos Lietuvos metais.

DONELAITIS — THE FIRST REALIST

DR. ANTANAS MUSTEIKIS

Men who show an extraordinary ability in their creative activities are called geniuses. Any new contribution to physics, chemistry and the other exact sciences may constitute an invention. But geniuses are credited with something more: namely, the discovery of entirely new principles, whether they refer to science or to philosophy and art. Every nation may have at least some men of that type, but whether they are generally accepted as such is another question. In this regard most small nations are placed in a disadvantageous position since they are often not able to present a newborn star to the world. The language barrier plays a major role especially in literature, and usually publicity concerning a mediocre author of a large nation influences public opinion at large to a greater extent than publicity about a genius of a small nation. Having no universal yardstick to measure the degree of creative achievement, the critics of all ages could not avoid popular preference, and thus neglect of remote stars is more than a possibility.

One of the most substantial literary achievements of the 18th c. was the blank-verse poem of description and reflection. The names of James Thomson in England, Ewald von Kleist in Germany and Kristijonas Donelaitis in Lithuania are to be distinguished as the most prominent representatives of that literary mode. But what differences are encountered when one is compared with the other!

Thomson is the best known to the literary world. Beginning in 1726 his "Winter", "Summer", and "Autumn" successively appeared; they were jointly published under the title of *The Seasons* in 1730. To his contemporaries in England, France, and Germany his poetry appeared to be a kind of revelation in the description of nature and beauty. Thomson through his feeling for nature recalled the minds of his contemporaries from the town to the country. This suggested a departure from

the so-called "town school" of the age.

Ewald von Kleist has been popular in Germany. His *Spring* (*Der Frueling*) which appeared soon after Thomson's *Seasons* deals with the same themes found there. But he does not depart from the sentimental mode of idealizing country life.

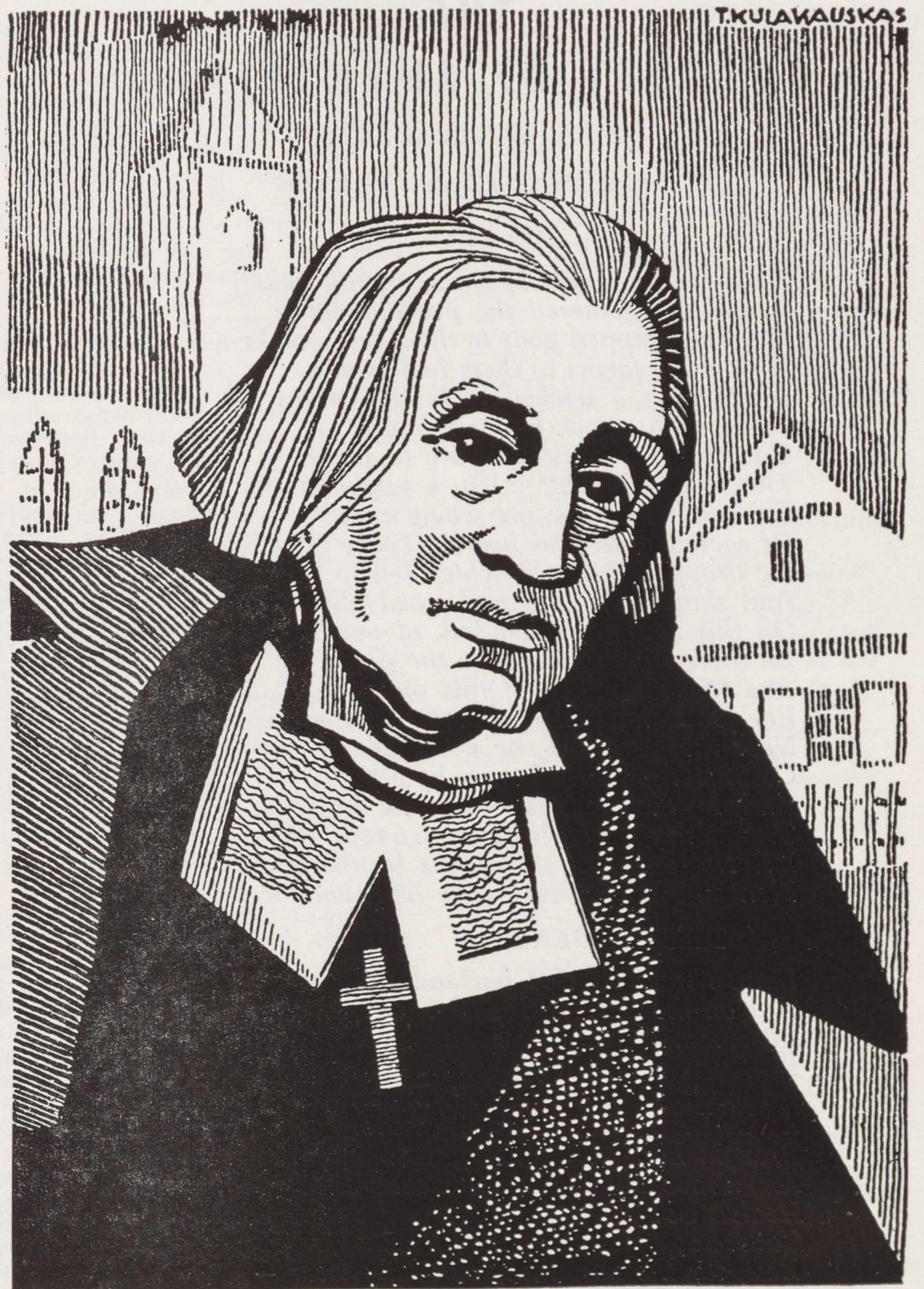
Entirely different is Kristijonas Donelaitis, though he also deals with similar motifs. He had worked on his *Seasons* for a long time, but did not publish them before his death (1780). His *Seasons* were published for the first time in 1818.

Though these three authors were influenced by the classical poetry of the Greeks and Romans, Thomson remains nearest to that classical tradition. Accordingly, nature to him is neither a landscape nor a human nature. Actually it is universal and final truth. To be true, nature must be typical, that is purified of those temporal characteristics pertaining to a particular country or time. Therefore Thomson's observations of winter's rain, wind, snow, the progress of a summer's day, of the growing of vegetables in spring or the reaping of the fruits of the earth in autumn, is expressed in a generalized, typical, universal way. Thus, there is no concrete spring nor any particular individual man in spite of the fact that Thomson's is a genuine descriptive talent.

We do not find a real farmer in Kleist's *Spring* either. The German author imagines the life of the ploughman as happy, free from sorrow, since he is believed to be a favorite of heaven; he allegedly has no mad desires, his blood is free of passion, and the like. Both Thomson and Kleist saw country life but were not able to descend from the level of sophisticated city dwellers to see the sweat of hard country labor and the rough, modest joy of the peasant. The opposite is easily discovered in Donelaitis' poem.

It is the life of a particular country, a particular people, even a particular stratum — Lithuanian serfs — that is most important to Donelaitis. The treatment of nature is very concrete. The author's native landscape is viewed from the standpoint of the person whose life is dependent on it: the beginning or termination of seasons, the recurrence of day and night are closely related to certain farm works, preparations, or significant events in the social or personal life of the peasant. In spring storks build their nests, people prepare their tools, and in autumn the village community celebrates its marriages in a festive way, but ever with an awareness of the rough, hard life that is theirs, of the unbroken succession of field duties, of the constant, wearying service to their overlords. There is not the artificiality of an aristocratic shepherdess of country life, nor is there a sophistication about the farmers' place in the universe, as we notice in all of Donelaitis' contemporaries.

The 18th century was the century of classicism (pseudo-classicism) or "sentimentalism". Gradually these literary trends were replaced by

KRISTIJONAS DONELAITIS (Latin name: Donalitus), Lithuania's greatest poet, author of the Realistic epic "The Seasons", written during the poet's lifetime 1714-1780, but published posthumously. His great work, known only to inquiring scholars, heralded the age of Realism in an age of sentimentalism. This is artist T. Kulakauskas' portrait of Lithuania's Bard, based on historical fact and report. Donelaitis' hexameters have been translated into Latvian, German, Russian, and English.

K. DONELAIČIO portretas, pieštas dail. T. Kulakausko pagal poeto charakteristiką.

romanticism, which in the second quarter of the 19th century was followed by realism. The writers in this period do not seek inspiration from the realm of phantasies; their characters are usually commonplace and lead unexceptional lives. They do not attempt to select extraordinary adventures painted in heightened lyric style, but try to present the facts of ordinary life in an exact, faithful and detailed way. Their purpose is to be impartial to both their "good" and "bad" characters. The authors feel that in this way they can help an ordinary man in his adjustment to the new conditions of the industrial age with the concomitant social, economic and religious facets of the new society.

But Kristijonas Donelaitis wrote his *Seasons* three quarters of a century before the age of realism emerged and was the first author to discover, so to say, a realistic approach. His poem contains all the important characteristics the critic is later to find in the best representatives of the realistic school. It is true, you will find a classical in-

fluence in Donelaitis' work, too, as it has been mentioned, but doubtless his realism is very stark in selection of themes and characters, the description of nature and the concreteness of style. Moreover, Donelaitis' creative art is hardly explicable since he did not have any notable literary examples in Lithuanian which he could have followed, and in place of the industrial revolution in Donelaitis' native Lithuanian land you find entirely different conditions resulting from forceful German colonization. Since his community was doomed to national extinction, Donelaitis sang its song and remained unsurpassed in modern Lithuanian literature. Unfortunately, Donelaitis was too bright a star in the Lithuanian society under Tsarist Russian occupation to be appreciably influential among later generations.

Had this Lithuanian genius published his *Seasons* with due publicity when he was still alive, he would have assumed his rightful place as the founder of realism in western literature.

DR. ANTANAS MUSTEIKIS, Assistant Professor of Sociology, D'Youville College, Buffalo, N. Y. Foto V. Maželis

DR. A. MUSTEIKIS, sociologijos prof. Buffaloo kolegijoje.

THE FOREST OF ANYKSCIAI

By A. BARANAUSKAS

Translated by NADAS RASTENIS

(Concluded)

Here, in the shade of these mighty oaks,
Oftentimes gathered the peaceful folks;
They worshipped gods to them full well known,
Who many favors to them had shown.
Spurred by a wicked midnight carouse,
Satan, with a rock big as a house,
Once flew in haste and fury to smash
The Holy Church*****) in a might crash,
Or dam the stream; yet seeing a row
Of sacred oaks, and hearing cocks crow,
He dropped the rock, which fell to the ground,
And shook the earth and wood all around.
On this rock the good folk of nearby
Lit sacred fires to gladden the sky,
And to bear thanks of this pious race
For food and shelter, raiment and grace.
Near the Puntukas site even now
Giant stumps shrivel worn by a plow,
And, by the wayside, two oaks are seen,
Trunks dry, limbs leafless, yet tops still green.
Drivers touch not these oaks by the wheel;
Men still believe that oaks help and heal.

THE LINDENS

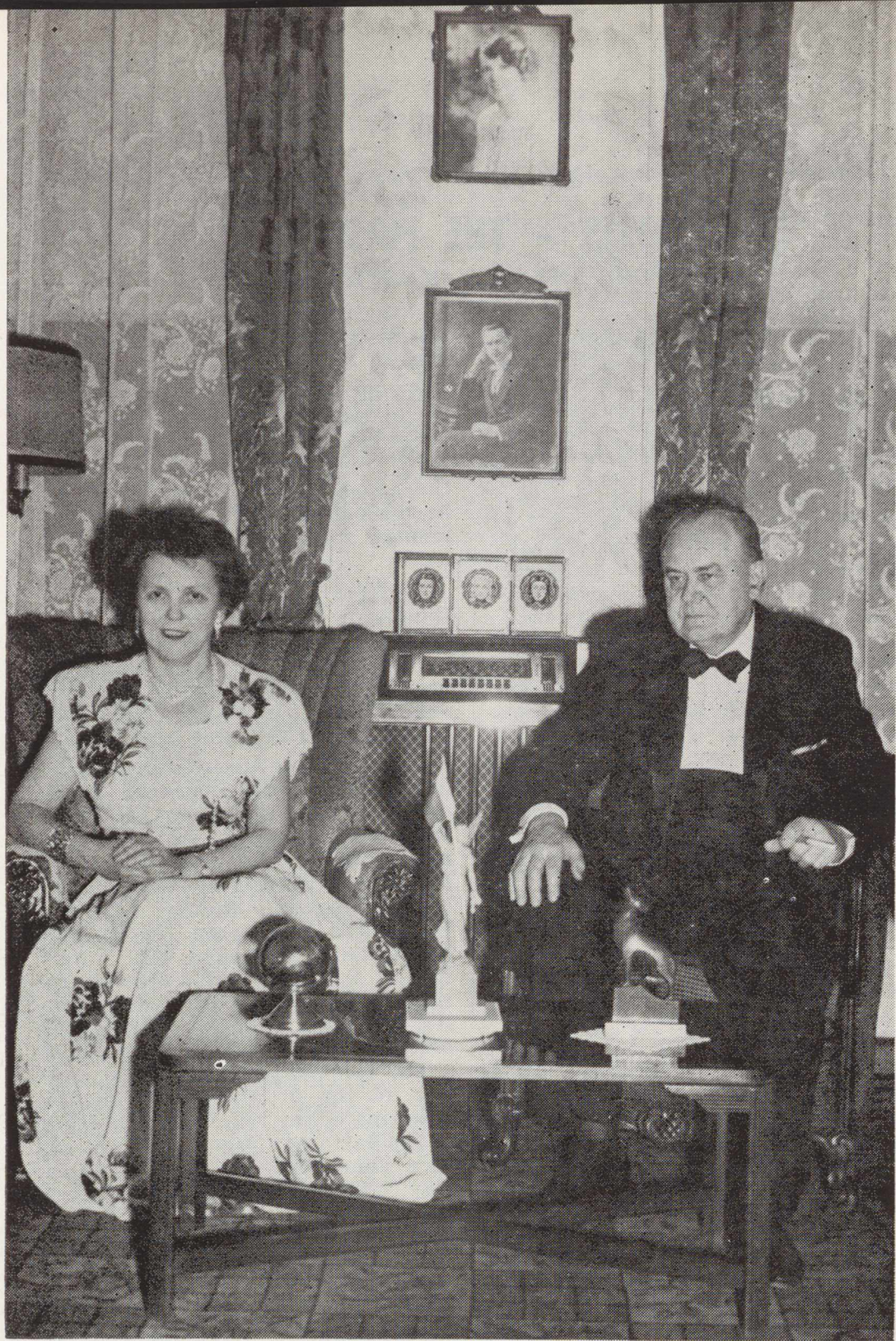
Linden trees covered lowland and dale,
Tall on the hillside, broad in the vale.
All summer creamy blooms dressed the trees,
Honey smelt sweet and swarmed buzzing bees.
All mortals worshipped this linden grove,
As for long ages skyward it throve:
Brought bees the honey, gave men sweet mead,
And drove out illness with each sweat bead;
Healed wounds with bark and drew pain from boils,
Gave staves for barrels and casks for oils;
Bast, for the bast shoe, our daily wear —
In vain a bough it never did spare.
From top to root it was useful; hence,
Branches made basket, hoop, staff, and fence.
Some say that even hornbeams here stood;
E'en now exist quaint plates of that wood.
Men claim that rare trees once here were seen —
Some in rich blossom, some in plain green.
Wise men by strange names those trees would call:
The folk loved all trees, though knew not all.

THE FOREST AND THE LITHUANIAN

Yea; such a forest stretched through this land;
These plains were a great green shadowland.
The tree tops twining made one vast blend,
As the Lithuanians one Fatherland.
Forest and peasant knew no discord,
Grew up together, aged in accord.
To the Lithuanian, caveman of yore,
The forest gave a strong wooden door;
And since he never would hew the wood;
Till aged it fell, the dry trees still stood.
And e'en the forest did its full share:
Gave the Lithuanian its love and care —
Fed him on meat, fruit, honey of bees,
And slew his foemen with storm-torn trees;
In danger gave a safe place to hide,
In sorrow did peace and cheer provide;
It daily brought him joy, food, and health,
And yearly blessed him with ample wealth.

DESTRUCTION OF THE FOREST

Once came a lengthy famine, alas!
Moss bread was eaten, soup cooked of grass;
And on the people meagerly fed,

NADAS RASTENIS and Mrs. Rastenis in their home in Baltimore, Md.

A lawyer by profession, Mr. Rastenis devotes his spare time to writing poetry and translation. His translation of Baranauskas' "Forest of Anykščiai" has been appearing in Lithuanian Days magazine in a serialization. It will be published in book form.

NADAS RASTENIS, advokatas, visuomenininkas, poetas, su žmona Jule Baltrukonyte Rasteniene šiemet sausio 4 d. sulaukęs 65 metų amžiaus. Šalia profesinio bei visuomeninio darbo rašo eiles lietuviškai ir angliškai. Lietuviškai pernai išleido legendą, o angliškai yra spausdinęs laikraščiuose ir išvertęs į anglų kalbą nemažai mūsų poetų, tarp kurių Donelaičio Metus, čia išspausdintą Anykščių Šiėlį, V. Nemunėlio Meškiuką Rudnosjuką.

Alack, a plague fell, festered and spread.
The wood took pity, dewy tears shed,
And in compassion audibly said:
"Starve not, dear brethren, be not so lax:
Blest is the hand that fashioned the ax!"
At the beginning men, with eyes wet,
Hewed not much wood, and that with regret.
Then their sons cut the trees with a frown;
And then the grandsons sold loads in town.
Fetching some forty cartloads away,
Gladly they took a shilling a day.
Wood prices fell, the trade still went on —
And soon the ancient forest was gone.
Surely 'tis pity even to think,
Most of the wood was sold for a drink.

THE REGROWTH OF THE FOREST

Then our forefathers yearned for wood so,
They once more let the youthful trees grow.
Stumps of the forest of yesteryears
Often would moisten their eyes with tears;
For the Lithuanian soul was amiss
Without the forest's beauty and bliss.
On the plains barren, without a shade,
His soul and body began to fade.
Though on a fallow now he was born,
Songs of the forest made him forlorn.

*****) The Roman Catholic Church of the town of Anykščiai.

*Sires loved the forest, of it they sang,
When sons repeated — the echoes rang.
Dreaming of wood, they fostered the new,
Cherished its daily-darkening hue;
And raised the pine tress, plain like a rush;
Men, even children, loved the woods' hush.
No one hewed timber in this wold now;
Folk did not touch a dry twig or bough.
Glad was Anykščiai, the grove looked good;
Men gathered elsewhere their kindling wood.*

DEVASTATION OF THE FOREST

*Alack! The Russian foresters came,
Laid to this woodland their monarch's claim:
Forbade the pastures, mushrooming, too;
Stealthily sold wood, nightly did hew;
Lied to their chiefs. When our men begged grace,
Slavs used their swords, and bloodshed took place.
Each year the folk of the neighborhood
Perforce were driven to clear the wood.
Soon the Slavs meanly wasted the wold,
Then, by allotments, its remnants sold.
Now but the stump-strewn hills and dales bare
Plaintively skyward day and night stare,
Stripped of all beauty, branded with wrong,
Sprinkled with tear drops, sung in a song.
The song is mournful; the soul in pain
Cries, "Woe! our weald was wasted in vain!"
Thus, the cruel force, that did the trees wrong,
Silenced the heart, and ended the song.*

THE END

RIGHT BEFORE MIGHT

Dr. P. DAUŽVARDIS, Consul of Lithuania at Chicago

Many announcements and statements state that Lithuania is this year observing her 38th anniversary. This, of course, is not quite true, for 1956 marks the 38-year anniversary of the Republic of Lithuania—not of the state of Lithuania.

The State of Lithuania is more than 1,000 years old, its modern-union stage reaching back to the beginning of the 13th century.

The Lithuanian Lincoln of united Lithuania was Lithuanian Grand Duke Mindaugas. In the year 1236 he already led a united Lithuanian Army against the Teutons. In 1251 he adopted Christianity and in 1253 he was crowned King of Lithuania. So the modern Lithuania State is at least 700 years old. During 120 of these years Lithuania was occupied and ruled by the Russian Empire and many Lithuanians were exterminated and deported to the depths of Russia during this period. The Lithuanians did not, however, surrender to Russia. Succeeding generations rebelled against the occupant until finally, on Feb. 16, 1918, Lithuania proclaimed the severance of all ties with Russia and her restoration as an independent Lithuanian Republic founded on a democratic basis.

Having regained independence, the famished and tortured Lithuanian nation performed near miracles in its own state and in the family of nations. The Lithuanians governed themselves wisely, fulfilled all of their international obligations, and did and planned no wrong against anyone else. Her rapacious neighbors envied her and in 1940 shamefully, by brute force and deceit, seized Lithuania, robbed her and sealed her in a huge Soviet prison. Enslaved Lithuania has no currency of her own, no state agen-

cies, such as postal or foreign service. The Soviet occupant rules and annihilates Lithuania with tyrannical terrorism. The occupant has taken from Lithuania's people their enterprises, their farms, and all their other possessions, and converted the people into paupers and disenfranchised prisoners and serfs, restoring the old Czarist penal servitude to Lithuania. Out of 287,380 farms they have made 1,787 manors-kolkoses. The average pay for a day's work for the serfs on the kolkoses is 5 pounds of grain and 1 ruble in money. The official rate of exchange of the ruble is 25 American cents, but its purchasing value is about 5 cents. Out of this pay and their gardens — about an acre of ground — the people barely manage to feed themselves, but are unable to buy anything. This is proven by the letters arriving from Lithuania, in which the people ask for clothing, footwear, and medicines.

Just the matter of used clothing and gift parcels confirms what we have said about the Soviet enslavement and exploitation of Lithuania and her people. The people do not have the means to buy clothing and medicines, their relatives and friends want to help them, but the occupant prevents such aid by demanding an exorbitant duty from the recipient or the sender. The recipient cannot, of course, pay the price, since if he could afford it he would not be requesting castoff clothing. The sender, on the other hand, has to pay the despoiler of Lithuania or his agents twice as much as the package is worth if he wants to help his penniless brother or sister. This is an unheard of thing, not practiced anywhere in the civilized world. Although she

was not rich, independent Lithuania charged no duty on gift packages and needed no agents for shipping them and collecting the duty. The people sent packages by parcel post at very reasonable cost.

This much, then, about Lithuania's sad plight. Now, also briefly, let us glance at the brighter side.

Lithuania's past and the resistance and determination of the Lithuanian Nation give to Lithuania an inner strength and outside support. The occupants are torturing her for almost 16 years, but are unable to annihilate her—the Lithuanians never cease their opposition to the occupant. The occupants themselves acknowledge this opposition.

In appreciation of the Lithuanian stand and determination the free world, with the United States in the lead, is giving Lithuania moral and judicial-political support by refusing to recognize the incorporation of Lithuania into the Soviet Union; Lithuania is still recognized as an individual state and her representatives are recognized and granted full diplomatic rights and privileges; and in demanding freedom for Lithuania. The greatest thanks and respect are due the United States and her allies for this stand. This we express to them at this and every other opportunity.

Lithuania, Latvia, and Estonia comprise a new and significant precedent in international relations and international law by placing right before might. The case is heading toward the conclusion that the usurper of Lithuania and the other Baltic States be condemned as an international criminal — an unfit member of the family of decent nations.

The international indictment and proof of guilt of the Soviet Union in the seizure and strangulation of the Baltic States is at hand. It was proven by the United States congressional committee of investiga-

tion and testimony of witnesses; by the repeated statements made by President Eisenhower and Secretary Dulles and by the Eisenhower—Eden Washington declaration. It is only necessary to pass sentence which, it must be expected, will surely come.

An appropriate international agency will proclaim the Soviet Union as an aggressor and will demand that she get out of the occupied countries and pay the necessary reparations. It is not necessary at this time to try to set a date for this. Perhaps not all of us shall see the day, but many of us will. There can be no other way — every form of gangsterism came to an end in the past, and the Soviet aggressors will meet the same fate.

What must we do to expedite this fate for them?

1. We must firmly believe in the sanctity of our rights and their realization, in victory and success.

2. We must support and strengthen this faith with the zeal of our forefathers, with perseverance by winning the struggles.

3. We must live and breathe the main aim of the nation, the liberation of Lithuania from the Russian occupation.

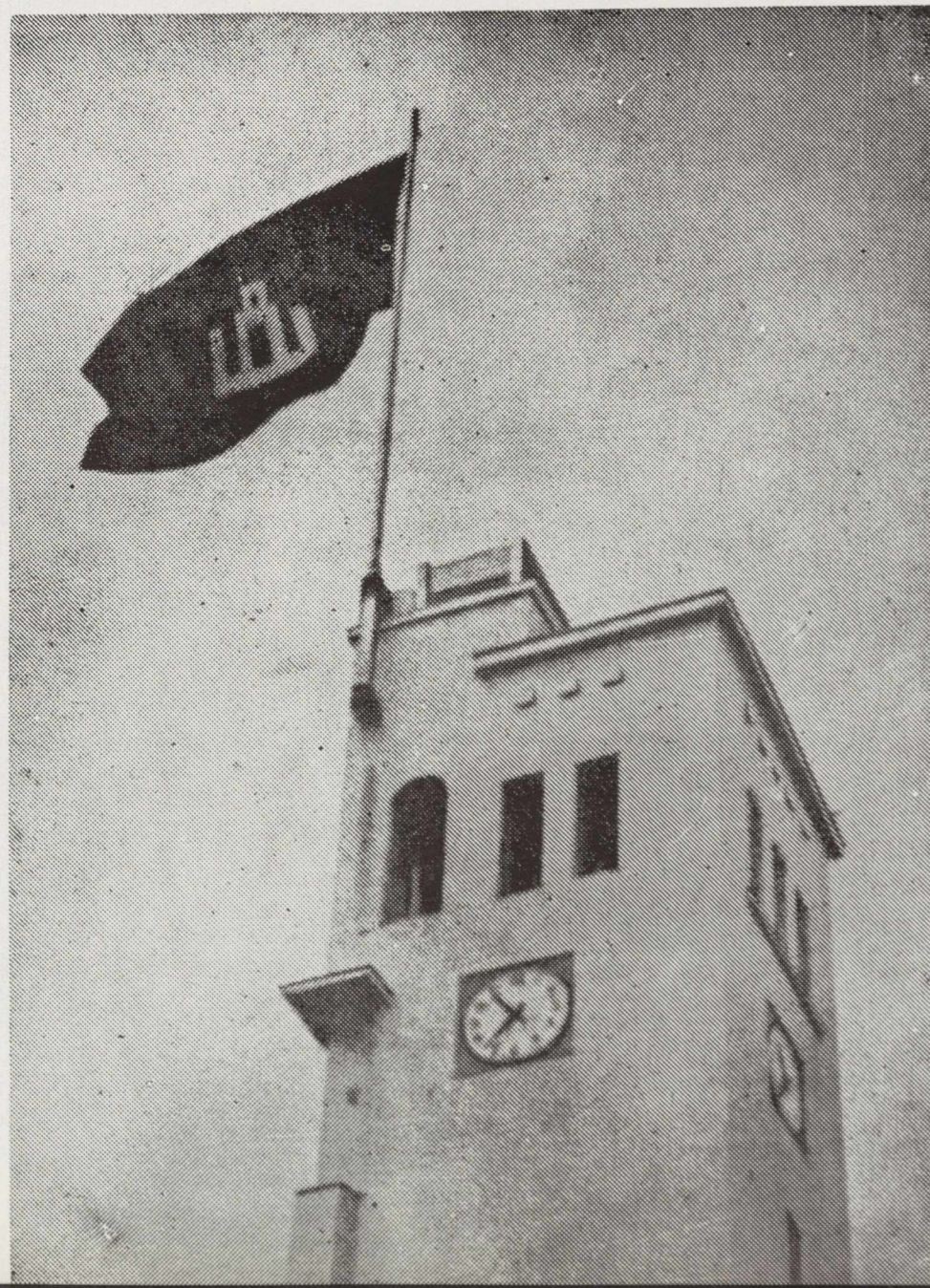
4. We must always and everywhere keep alive the fact that the State of Lithuania is Soviet ruled and must be liberated.

5. We must do nothing which might be harmful to Lithuania and Lithuania's liberation.

6. In writing to Lithuania we must not address our letters Soviet style, Lithuania S. S. R. These three letters were hung on the neck of Lithuania by the Moscow scoundrels.

7. We must be sensible and united. We must fight for Lithuania's freedom individually and together. Let us reach for the common aim with commonsense and statesmanship. We shall win the struggle, we will restore Lithuania's freedom.

LITHUANIAN FLAG flying from staff atop War Museum in Kaunas, Independent Lithuania. VĖLIAVA Karo Muziejaus bokšte, Kaune, Nepriklausomoj Lietuvoj.

Patron Gets Diploma Babrauskas, Chairman of the Lith. Writers Society, hands the Rev. Dr. J. Prunskis a certificate for donation of prize money to annual Lith. literary award. Right: last year's winner Radauskas. BEN. BABRAUSKAS, L. Rašyt. D-jos pirm., šių metų literatūros premijos šventėje dr. kun. J. Prunskiui, paaugojusiam premijos pinigus, įteikia mecenato pažymėjimą.

Graduation Class, Sao Paulo First graduating class of high school directed by Franciscan nuns in Sao Paulo. Cardinal Don Carlos Carmelo de Vasconcelos Motta (center), the Rev. Ragažinskas, Sao Paulo city councilman Prof. Antonio de Toledo Piza, (left), Sister M. Julia, (standing), head of school.

SESELIŲ Pranciškėčių gimnazijos, Sao Paulo mieste, pirmoji laida.

ORGAN VIRTUOSO Lithuanian organist Zenonas Nomeika, Rochester, N. Y., gave an organ recital in Chicago on March 11. Sitting on his left is Stasys Sodeika, Chicago, Ill.

ZENONAS NOMEIKA, Rochester, N. Y., kurio vargonų koncertas kovo 11 įvyko Chicagoje, Šv. Kryžiaus bažnyčioje. Toliau sėdi S. Sodeika Foto V. Noreika

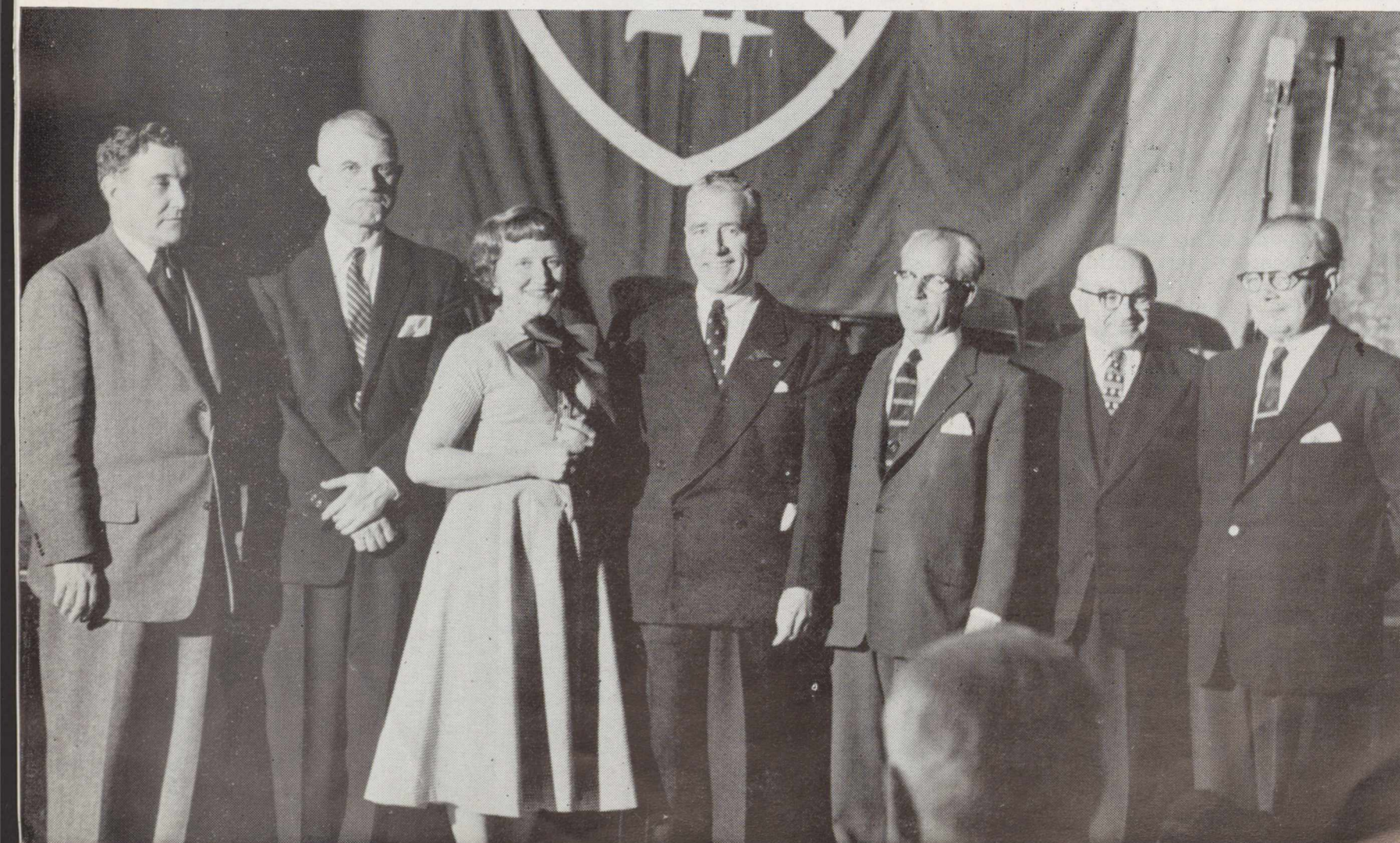
● **Dr. V. Jungfer**, former professor at the University of Vytautas the Great in Kaunas, delivered a

lecture on "The Significance and Value of the Lithuanian Nation" at Lithuanian independence ceremonies in Munich, Germany. He stressed the fact that the Western people erroneously believe that Lithuania and other nations beyond the Iron Curtain are of slavic origin. Culturally Lithuania is a West European nation. He mentioned in particular Kristijonas Donelaitis, one of the greatest poets of his own epoch, and artist M. K. Čiurlionis, original, modernistic painter of his days.

FUNCTIONARIES IN WATERBURY

◆ **Distinguished American guests** attend Lithuanian Independence Day ceremonies in Waterbury, Conn. Left to right: E. D. Bergin, Mayor, J. Tysliava, Director of the Lithuanian American Council and Editor of the Lithuanian newspaper Vienių, M. Andrikytė, Secretary, ALT, Congressman J. Peterson, Judge H. J. McGill, S. Lūšys, and ALT Chairman Prof. A. J. Aleksis.

SVEČIAI ir rengėjai bei programos dalyviai Waterbury, Vasario 16 minėjime.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● In this issue of *Lithuanian Days* (pp. 12-13) musicologist Kučinas writes about the extraordinary qualities of Lithuanian tenor Stasys Baranauskas' voice. Baranauskas first won musical notice in Germany several years ago. He now lives near Chicago where he is employed in a factory. He hopes to continue his vocal studies as soon as circumstances permit.

This spring Baranauskas is touring Lithuanian colonies in Canada and the U. S. On April 22 he will appear in a specially arranged recital in Los Angeles, Calif.

● What the Reviews say about Lithuanian Tenor S. Baranauskas.

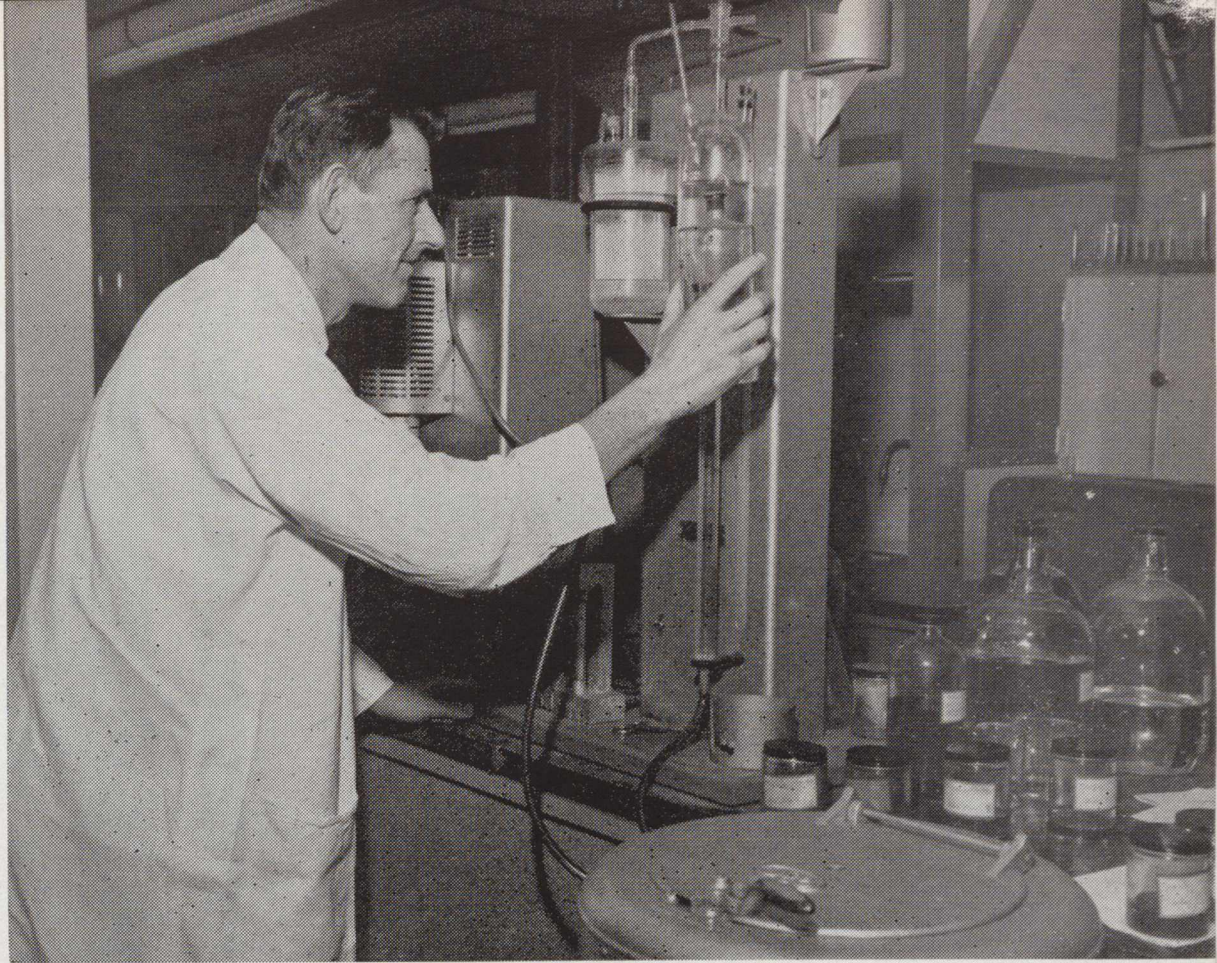
The *Scranton Tribune*, Oct. 10, 1949:

"... The entire program lasted

issue carries several articles on Lithuania.

● V. Sidzikauskas, Chairman of the Lithuanian Freedom Committee, left for Europe on the 4th of April. He will attend the Captive European Nations Assembly conference in Strassbourg, France.

● Jess Kizis has been employed for over 25 years as a photographer with 20th Century Fox films. This year the company was awarded an Oscar for outstanding work in the field of documentary photography. Mr. Kizis recently received an invitation to do some photography work for the President of the Republic of Cuba. Jess Kizis is brother to Miss Mary Kizis, Director of the Lithuanian Information Service in America.

DR. PETRAS KALADĖ, research chemist with a firm in Boston, Mass. His field is agriculture and food stuffs.

PETRAS KALADĖ, Boston, Mass., dirba vienos Bostono įmonės mokslinių tyrimų laboratorijoje. Žemės ūkio ir Maisto Chemikų sąjungos kvieštam, jam pernai metų gale teko dalyvauti Bostone įvykusiame chemikų technologų, maisto pramonės specialistų kongrese, kurio vyriausias uždavinys buvo gvildinti atominės energijos pritaikymą moderninėje maisto pramonėje.

● Exhibit of Religious Art. On March 11-28 in Chicago 38 Lithuanian artists from the U. S. as well as from Europe exhibited their oil paintings, graphics, stained glass windows, carpets, sculpture, mosaics and ceramics. Five awards were given for the best works. A \$300 prize was awarded to Vytautas Kasiulis, now in Paris, France, for a lithograph *The Flight Into Egypt*. Other awards went to P. Augius for *After the High Mass*, a graphic, B. Jameikienė for a stained-glass window *The Magi*, A. Mončius for

a sculpture *The Prayer*, and V. Petravičius for a projected facade of St. Sebastian church.

● P. Bičkienė and L. Liustikaitė, both students of voice in Rome, Italy, represented Lithuanian women at the International Congress of Catholic Girls' and Women's Associations, on April 2-9, in Rome.

● The 35th anniversary of the Lithuanian Theater was observed on March 17 in New York's Carnegie Hall. The Lithuanian Theatre has 190 plays (50 Lithuanian) and 63 operas in its repertoire.

OPENING OF RELIGIOUS ART EXHIBIT in Chicago. Left to right: S. Barzdukas, Cleveland, Ohio, Chairman of the Lith. Community, artist A. Valeška, organizer of exhibit, Rev. A. Juška, giving opening speech, Msgr. I. Albavičius, and Dr. J. Bajerčius.

RELIGINIO MENO PARODOS atidaryme kalba Dr. kun. A. Juška. Foto V. Noreika

only one hour. But Mr. Baranauskas enriched the greater part of that hour with the most sincere interpretations this reviewer has ever heard. The artist had plenty of volume, with the added advantage of knowing how to control it."

The *Telegram*, Toronto, March 24, 1952:

"The tenor voice of Stasys Baranauskas can rightly be called heroic. Caruso himself never held a surer line, nor scaled operatic heights more easily than this Lithuanian singer."

Brockton *Daily Evening Enterprise*, Feb. 23, 1950:

"... Mr. Baranauskas displayed a fine quality and control in the soft passages that were characteristic of this group. His unusual dramatic ability and powerful sonority, which never lost its musical and human quality, were displayed in Šimkus' *Faster, faster*..."

The *Hartford Times*, Oct. 10, 1955:

"Mr. Baranauskas is a tenor with a voice of surprisingly wide compass and rich, full-bodied quality that one seldom hears... Even in the Lithuanian songs which started his program it was evident that here was a singer of refinement and innate feeling..."

● Vytautas Beliajus, San Diego, Calif., Lithuanian dance specialist, is publisher of *Viltis*, a semi-monthly folklore magazine. The Easter

LITHUANIAN PUBLIC at opening of religious art exhibit in Chicago (See "Lithuanians Make News")

CHICAGOS lietuvių visuomenė Religinio meno parodos atidaryme. Foto V. Noreika

THE ARTIST JONAS RIMŠA and his latest painting, Argentina, 1955

DAIL. JONAS RIMŠA prie savo naujausio kūrinio Argentinoje, 1955.

ARTIST

JONAS RIMSA

Artist Jonas Rimša exhibited his paintings for the first time in Buenos Aires, Argentina, in 1935; he again showed his work in Bolivia in 1937. His subjects are South American Indians and landscapes, which he captures in an original manner. Rhythm and harmony are characteristic of Rimša's exotic paintings. Rimša brought with him from distant Lithuania a new interpretation of native life and landscape in South America.

Jonas Rimša was born in Kaunas, Lithuania and was sent by his father to school in Vienna, where young Rimša turned to painting. Leaving the continent, he travelled to South America and there continued his art studies.

Rimša exhibits his paintings every two years. He has shown his work in Bolivia, Brazil, Peru, Chili. Three years ago he was hailed by the Rio de Janeiro press as a triumphant celebrity with a magical palette. Rimša canvases hang in North America, Europe and Australia.

For detailed article and photo reproductions of Jonas Rimša's paintings see pp. 15-16.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours
Chicago - WGES - 1390 kilocycles
Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.
Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.
Mondays (Lietuviškos vakaruškos)
7:00 - 8:00 P. M.
Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,
Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

AMSTERDAM, N. Y.

WCSS — 1490 kilc.
Lietuviška programa
Sekmadeniais 7—8 val. vakaro
Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.
Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Miami, Florida

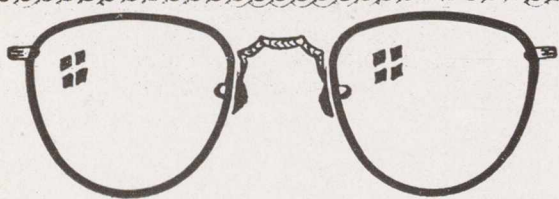
"Lietuvos Aidai" (The Echoes of Lithuania)
Veikia nuo 1955 spalio 15
WMIE, 10,000 Watts, 1140 k.c., kas šeštadienis. 4:30 pp
Vedėja Adolfina Slabaševičiūtė-Skudžinskienė, Miami, Fla.
Lietuviškos žinios, dainos, muzika, skelbimai.
Office: Congress Building Post O. Box 694
Miami, Fla. Phone 3-4882 Miami Beach, Fla

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS
Pirmoji programa iš Washingtono
7 val. vak. Lietuvos laiku (16 val. Grinvičo l.) bangomis:
13, 16, 19, 25, 31, 41 ir 251 m.
Ji kart. 9 v. 45 m. vak. (18 v. 45 m. Gr. l.) 41 ir 49 m. b.
Antroji (pusvalandžio) programa iš Europos
Lietuvos l.: 9 v. v. (18 val. Gr. laiku) 19, 25, 31 ir 251 m.
Ji kart.: 12 v. 45 m. naktį (21 v. 45 m. Gr. l.) 41 m. b.
7 v. 15 m. rytą (4 v. 15 m. Gr. l.) 25, 31, 41 ir 49 m. b.
3 v. 30 m. popiet (12 v. 30 m. Gr. l.) 19, 25, 31, 41, 49 m.
Trečioji kasdieninė programa iš Washingtono
Lietuvoje girdima 12 val. naktį (21 val. Grinv. laiku)
19, 25, 31, 41, 49 ir 251 metro banga.
Ji kartojama: 5 val. 45 min. ryto (2 v. 45 m. Gr. l.)
25, 31, 41 ir 49 m. bangomis
3 v. popiet (12 v. Gr. l.) 16, 19, 25 metr. bangomis ir
5 val. popiet (14 v. Gr. l.) 13, 16, 19 ir 25 m. bangomis.

LIETUVIŲ DIENAS

CHICAGOJE UŽSISAKYKITE PAS
BALYS BRAZDŽIONIS
4040 So. Francisco Ave. • Tel. LA. 3-7685
Taisau visų modelių radijo, televizijos ir
elektros aparatus.

EYES EXAMINED GLASSES FITTED

DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.
Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Istaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programa transliuojama kiekvieną sekmadienį
9:30 iki 10:00
Pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St.
riim. pavad. Petras Armonas, 75 Clairmount St.
Skr. Vytautas Žmuidzinai, 213 Berlin St.
Kasin. Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.
Vald. narys Ramunė Vilūnaitė, 215 Baird St.
Programos vedėjai: D. Podelytė, R. Viūnaitė, P. A.
monas, A. Cieminis, St. Ilgūnas, Br. Krokys, H. Zemeis,
V. Žmuidzinai.

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sekmadeniais 12:30 - 1:00 vidurdienį
Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa
Boston 15, Mass - WBMS - 1090 kilocycles
Sekmadeniais 12:30 iki 1:00 val. pietų metu
Vedėjas - P. Viščinis
31 Bunker Ave., Brockton 4, Mass.
Tel. Brockton 8-1159-R

Lietuvių Radio Korp. Programa
Boston, Mass. - WBMS - 1090 kilocycles
Sekmadeniais 12:00 iki 12:30 val. per pietus
Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. SO. 80489

Brooklyn, N. Y.

Lithuanian Radio Program
Brooklyn, N. Y. - WWRL - 5000 kilocycles
Programos pradžia kiekvieną
šeštadienį (Saturday) 1 val. 30 min. po pietų
Joseph Ginkus, Director
495 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. - Tel. EV. 4-9293

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas
gimtojo žodžio ir lietuviškosios muzikos
programą transliuoja kiekvieną penktadienį
7:30 iki 8:15 per WDOK, banga 1260
Klubo pirmininkas Juozas Stempužis 1203 E. 74th St.,
Cleveland 3, Ohio.
Programos vedėjas Balys Auginas, 1359 E. 94th St.,
telef. CE 1-5904

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 1:00 - 1:30 P.M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone BRoadway 32224

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai
CHUM - 1050 banga - Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais nuo 3 val. iki 4:15 po pietų
Programos vedėjas J. R. Simanavičius, 77 Salem Ave.,
Toronto, Ont., Telefonas OL - 1274

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

HELEN MOCKUS 1722 WESTERN AVE.
Phone HO. 9-4600 HOLLYWOOD 27, CAL.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
KOWL - 1580 kilocycles - Santa Monica, Calif.
Saturdays - 10:00 - 10:30 A. M.
Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.
Reikalų vedėjas - George Rudelis, 5027 Zelzak St.,
Encino, Calif.
Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Vainanda
girdima kiekviena šeštadienį, 4:30 - 5:30 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)
Direktorius - Jokūbas J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J.
Tel. WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
Bendruomenės Balsas
Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles
Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.
Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.
Visais reikalais rašyti:
Mr. B. Raugas, 517 Greenwich St., HO. 74178
Pusvalandžius redaguoja: J. Janulaitis, K. Kazlauskas,
A. Klimas, V. Muraškauskas, B. Raugas, J. Skladaitis
ir A. Šileika.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sekmadeniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų
Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
1518 Mc Farland Rd., Pittsburgh 16, Pa.
Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, Pa.

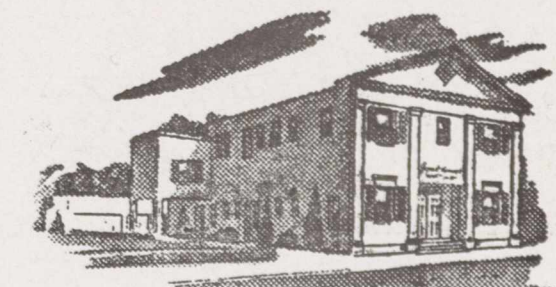
Young Lithuanians of Pittsburgh Radio Program
Pittsburgh, Pa. - WHOD - 860 kilocycles
Sekmadeniais nuo 4:30 iki 5:00 P. M.
Direktorius J. Žilinskas, 2200 Sarah St., Pittsburgh
3, Pa.
Dir. pav. K. Pukas, 1503 Electric Ave., East Pitts-
burgh, Pa.
Programos vedėjas Pranas Saldukas, 5523 Howe Street
(Shadyside) Pittsburgh, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

Pittsburgh, Pa. - WHOD - 860 kilocycles
Šeštadieniais nuo 6:00 iki 6:30 P. M.
Produced by: Pranas Saldukas, Jurgis Žilinskas, and
Kostas Pukas.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays - 6:35 to 7:30 P. M.
Director Dr. M. J. Colney
148 Grand St., Waterbury 5, Conn.

JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

LIETUVIŲ
DIENOS

COUNTRY CHURCH, LITHUANIA